

ЖЕТІСУДЫҢ ІШКІ ТУРИЗМІН ҚАЛАЙ ДАМУҒА БОЛАДЫ?

Баян
ТАҚАТАРОВА

Өйткені біздің өңірде туризм саласын дамытуды қарастыратын басқарма деген аты ғана болмаса, нақты жұмысты жүргізе алатын ұжым жоқ екен. Тек 3 адамнан тұратын «басқарма» аты бар ұжымдағы мамандар туризм нысандарын тіркеу, инфрақұрылымдық жобаларды әзірлеу, лицензиялау, ақпараттық деректерді тарату сияқты жұмыстармен айналысады екен. Ал облысымыздағы туризм ауқымды сала. Егер оны жетілдіре алсақ немесе дамыта білсек – туризм экономикалық жағынан тиімді сала екендігі анық. Мұны мемлекет басшысы әрдайым айтып отырады.

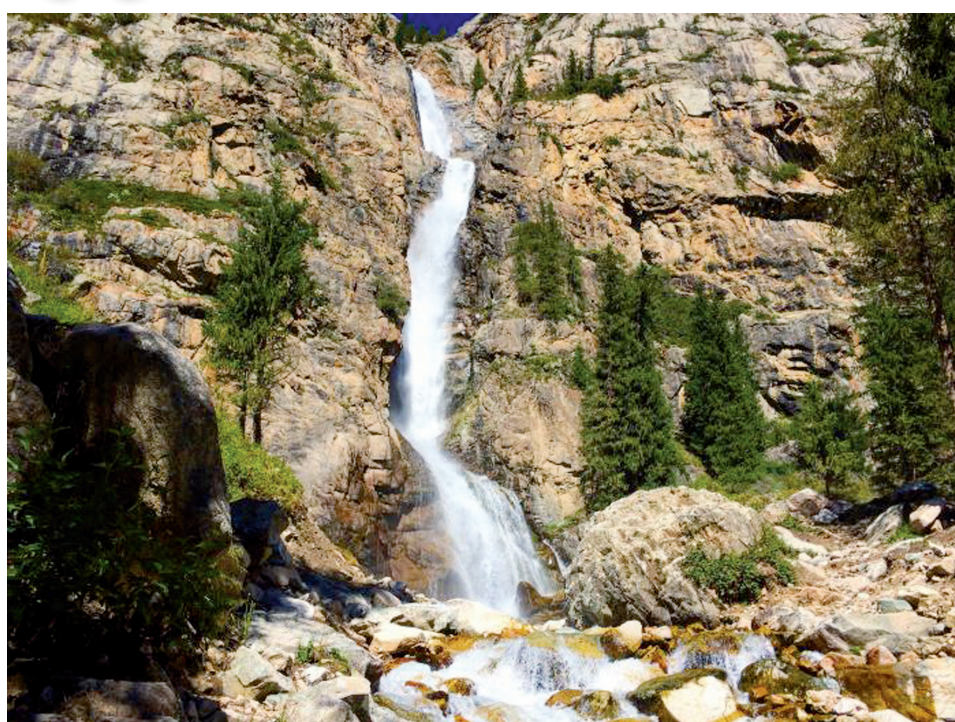
Біздің өңірде көріп аралауға тұрарлық туристік нысандардың көптігін айтып өттік. Алакөл мен Балқашқа суға шомылу маусымында ғана барсақ, жыл он ек ай рухани азық алар киелі жерлеріміз де, табиғи қорықтарымыз да бар емес пе! Ал соларды тек шетелдік туристер ғана емес, өзіміз де, қонақтарымызды да, балаларымызды да апарып көрсетсек болар еді. Бірақ қалай апарамыз?

Мысалы, шетелге бармай-ақ, Шоқан Уалихановтың мұражайына, Айғайқұмға, Алтынемел қорығына, Тамшыбұлаққа, Текелідегі Бұрханбұлаққа, Жаркенттегі шегесіз салынған мешітке, тағы да басқа нысандарға неліктен барып көрмеске? Туризм басқармасындағылардың айтуынша, ондай жерлерге әркім өзі такси жалдап баруы керек екен. Туристік топтар таксиге сия ма? Ал барған күнде туристік нысан туралы бізге кім айтып береді? Гид дегенді қайдан аламыз?

Балалардың 3 айлық каникулында оқушылардың бәрі бірдей лагерлерге қамтыла бермейді. Жоғарыда аталған нысандарға оқушылар мен ата-аналар үшін, тіпті қала, облыс тұрғындары үшін туристік бағыттарды неге ұйымдастырмасқа? Күзгі, қысқы каникулдар деген уақыт бар, демалыс күндері де бар, сол күндерді туристік бағытқа неге арнамасқа?

БІЗДЕ НЕГЕ «АВТОБУСТЫҚ ТУРЛАР» ЖОҚ?

Туристік сала тек инфрақұрылымдар мен жол салумен шектелмейді. Мысалы жақын жерлерге апаратын «Автобустық турларды» неге ашпасқа? Сол автобус турларын ұйымдастыратын «Туристік бюролар» неге жоқ? Бізде оншақты

ҚАЗАҚСТАНЫҢ ЕҢ ЖҰМАҚ ЖЕРІ ЖЕТІСУ ЕКЕНІ, «ЖЕРҰЙЫҚ» ДЕП БЕКЕР АТАЛМАҒАНЫ БӘРІМІЗГЕ МӘЛІМ. ТАБИҒАТЫМЫЗ ӘСЕМ. АЙДЫНДЫ АЛАКӨЛ МЕН СҰЛУ БАЛҚАШ СИЯҚТЫ КӨЛДЕРІМІЗ БАР. АҒЫНДЫ ТАУ ӨЗЕНДЕРІМІЗ, ТАУЛЫ ДА, ҚҰМДЫ ДА ӨЛКЕЛЕРІМІЗ, АҢДАР МЕН ҚҰСТАРҒА ТОЛЫ ОРМАНДАРЫМЫЗ, ОЛАРДЫ ҚОРҒАЙТЫН ҚОРЫҚТАРЫМЫЗ «МЕНІ КӨРІҢДЕР!» - ДЕП АЙҒАЙЛАП ТҰР. БІЗДЕ БӘРІ БАР, БІРАҚ ӨЛКЕДЕГІ ТУРИЗМ САЛАСЫ ҚАПТАҒАН СҰРАҚТАРДЫҢ АСТЫНДА ТҰР. «АЛАТАУ» ГАЗЕТІНДЕ ӨҢІР ТУРИЗМІ ТУРАЛЫ СҰРАҚТАРЫМЫЗҒА ЖАУАП ІЗДЕП КӨРІП ЕДІК (ГАЗЕТТІҢ №25,26 САНДАРЫН ОҚЫҢЫЗ) – МАРДЫМДЫ ЖАУАП ТАБА АЛМАДЫҚ.

туристік агенттіктер бар – шетелдерді жарнамалап, жолдама сататын. Ал біздің отырысымыз мынау. Елдің бәрінің шетелге баратын қалтасы қалың емес. Ең құрығанда демалыс күндері Балқашқа апаратын автобустық туристік тур неге ұйымдастырмасқа? Жақсы жасалған жол бар ғой.

Байқауымызша, мемлекет туризмге баса назар аударып отырғанмен, оны дамытуға бөлінетін қаржы көзі тапшы сияқты. Өңірлердің біріне жетіп, біріне жетпей жатуы мүмкін. Қазынаның тапшылығына іскер кәсіпкерлер оңтайлы ашқан кәсіптері арқылы салықтарын құятыны айтпаса да түсінікті. Осы орайда ішкі туризмді қалай дамытуға болады? – деген сұрақ туындап тұр.

Жетісу облыстық кәсіпкерлер Палатасының басшысы Дәурен Оңалбаевтың айтуынша, облыста 8 бағытта басымдық берілген салалық кәсіпкерліктің дамуына жағдай жасалған екен. Солардың ішінде туризм саласы да бар. Негізінен онда жол мен инфрақұрылымдық мәселелері қаралған.

Жетісудағы ішкі туризмді дамытудың бір жолы ретінде бағыттары анықталған автобустық турлар туралы айтсақ...

Мысалы, егер сіз «Сарағаш» санаторияна барсаңыз, демалыс күндері міндетті түрде автобустық турлар дайын тұрады. Олар сізді Ташкенттегі Төле би кесенесіне, орталық мешіттеріне апарды, өзбектің жас қолөнершілерінің, шеберлерінің ұстаханасына апарып, халықтың рухани дүниесін мақтанышпен көрсетеді. Бізде де бар ондай мақтанарлық дүниелер. Бірақ біз соған құлықсызбыз ба, көзін таппаймыз ба, білмедім. Пайда іздеп тек алып-сатуға кетіп қалдық па екен...

ІШКІ ТУРИЗМ БАҒЫТТАРЫН ДАМУ

Автобус турларының тиімділігін сараптаушылар, кәсіптің бұл түрінде керемет табыс таппайсың, бірақ ұйымдастыру дұрыс болса – ол табыс табудың төте жолы дейді. Мұндай турлар өзінің қысқамерзімділігімен және басқа транспорт түріне қарағанда мысалы поезд,самолет немесе жеке көлігіңмен барғанға қарағанда арзан түсуімен тартымды.

Автобустық турлар негізінде санаторийлар мен демалыс үйлерінде жатқан адамдар үшін тиімді қосымша демалыс болып табылады десек - қателесеміз.

Ондай турлар бізге де керек. Жыл бойы ұйымдастырылып тұрса шетелдік туристер үшін емес өзіміздің облыс орталығы тұрғындары мен балалары үшін де туристік экскурсияның ерекше тиімді түрі болар еді. Себебі облыс орталығы тұрғындарының саны өсіп келеді. Автобустық турлардың бағыттарының тиімділігі сол – өңіріміздегі жоғарыда айтылған нысандар өте алыс қашықтықта емес – 1 күндік, яғни таңертең шығып, кешке қайтатын нысандар бар олардың ішінде.

Демалыс күнгі турларды, дәлірек айтсақ, экскурсиялар, төңірегіміздегі Ескелді, Балпық, Жолбарыс, Бақтыбай, тағы да басқа киелі аталарымыздың кесенелеріне гидпен апарып, жас ұрпаққа оларды неге таныстырмасқа? Сондай автобустық турларды неге ұйымдастырмасқа?

Бұл табыс көзі ғана емес, адамды рухани байытатын бағыттар. Олай болса біз неге тіршілік жасамай отырмыз? Осындай іліп әкететін кәсіпкерлеріміз қайда? Кәсіпкерліктің бұл түрі әзірге иесін күтіп жүргендей...

Әрине, мұндай автобустық турлардан, сарапшылар айтқандай, кәсіпкер бірден пайда көре қоймас. Кәсіпкер автобус паркінің иесі болса бір сәрі. Қымбат түспес еді. Сондықтан кәсіп иесіне автобусты жалдау тиімдірек сияқты. Жалдау бағасы туристердің бағытты сатып алу бағасына кірері сөзсіз. Осылайша автобустық турларды сауатты түрде, жүйелі түрде дұрыс жолға қоя білсе нағыз табыс көзіне айналар еді. Мысалы, қалада оқушылар көп. Олардың ата-анасы бар. Көргісі, білгісі келеді. Студент деген халық бар. Жұмысшы жастар бар. Зейнеткерлер бар. Әр үйде басқа өңірден келетін қонақтар болады. Олар Жетісудың тамаша тарихи жерлерін көргісі келеді. Көргісі-білгісі келетіндер жоқ деп айта алмаймын. Клиент жоқ деп айтып көріңіз енді? Шымкенттіктерде «автобус турлары» жақсы ұйымдастырылған. Автобусты үйге шақырып, қонақтарыңмен бірге киелі жерлерді гидпен аралап шығу туристік қызметі бар. Өте ыңғайлы. Қызмет бағасы да тиімді, өйткені тапсырыс көп.

Биыл Шоқан Уалихановтың 190 жылдығы. Осы датаға орай неге оның мұражайына туристік бағыт ашпасқа? Тақырыптық кештер ашып қалада пысынап отыра бергенше неге мұражайға барып Шоқанның өмір дерегін көзімізбен көрмеске?

Қорыта келгенде айтарым, «туризм» дегенде біздің елді көруге келген тек шетелдік туристердің есебінен ғана туризм дамып жатыр деп тыныш отыра бермей, жергілікті халық үшін де ішкі туризмді дамыту жолдарын қарастырғанымыз жөн сияқты. Өйткені ішкі туризмде тұтынушы бар. Ал туризм саласында отырғандар ішкі туризмді дамыта ала ма? Олар болмаса оны кім дамыту керек?.. Кәсіпкерлер Палатасы ма?

ҚЫСҚА ДА НҰСҚА

ҮКІМЕТТЕ КӨШІ-ҚОН САЯСАТЫН ЖЕТІЛДІРУ
МӘСЕЛЕЛЕРІ ҚАРАЛДЫ

Премьер-министр Олжас Бектеновтің төрағалығымен өткен Үкімет отырысында Мемлекет басшысының Қауіпсіздік Кеңесінің өткен жолғы отырысында берген тапсырмаларын орындау шеңберінде көші-қон саясатын жетілдіру мәселелері қаралды, деп хабарлайды Primeminister.kz.

ТАЗА ҚАЗАҚСТАН -
ЖАҢА ТАЗА АРЫҚТАР ЖҮЙЕСІ

Жетісу облысында ТАЗА ҚАЗАҚСТАН бағдарламасы аясында көптеген игі шаралар ұйымдастырылып, жүзеге асуда, солардың бірі АРЫҚ ЖҮЙЕЛЕРІ, жоспар бойынша биыл 17,5 км арық жүйесі жаңартылады, бүгінге соның 3,5 км жаңартылып, ел игілігіне тапсырылды.

Жалпы арықпен аққан су тұрғындарға бау-бақшаларын суғаруға, көше бойындағы ағаштар мен көгалдарды суғаруға, саябақтар мен аллеяларды күтіп баптауға ыңғайлы, әрі қолайлы болып, өз септігін тигізуде.

ЕЛІМІЗДЕГІ ЭНДАУМЕНТ ҚОРЛАРДЫҢ ҚЫЗМЕТІ
ЗАҢМЕН РЕТТЕЛЕДІ

Мемлекет басшысы 2025 жылғы 30 маусымда «Нысаналы капитал қорлары және эндаумент қорлар (нысаналы капитал) туралы» Қазақстан Республикасының Заңына қол қойды. Үздік әлемдік тәжірибеге сәйкес эндаумент қорлары университеттерге ғылыми зерттеулер жүргізуге және ҒЗТҚЖ-ға жеке инвестицияларды тартуға қолдау көрсетудің негізгі элементтерінің біріне айналуға тиіс. Заңды әзірлеу кезінде эндаумент-қордың үздік тәжірибесі бар елдердің тәжірибесі ескерілді. Ең сәттісі ретінде америкалық эндаумент қорларының үлгісі негізге алынды. Бұл туралы ҚР ғылым және жоғары білім вице-министрі Гүлзат Көбенова ОКҚ алаңында өткен баспасөз конференциясында айтты.

АЛАКӨЛ КӨЛІНДЕ ТЖМ ҚҰТҚАРУШЫЛАРЫ
9 АДАМДЫ АМАН АЛЫП ҚАЛДЫ

Бүгін Жетісу облысындағы Алакөл көлінде Төтенше жағдайлар департаментінің құтқарушылары 9 адамды, оның ішінде 2 баланы құтқарды.

112 пультіне қайықтың қозғалтқышы істен шығып, жағадан шамамен 25 шақырым қашықтықта көмек қажет екені туралы хабар түсті.

Оқиға орнына шұғыл жеткен құтқарушылар қайықты жағаға сүйреп жеткізді. Медициналық көмек ешкімге қажет болмады.

ТЖМ суға шығар алдында қайықтың техникалық жағдайын тексеріп, ауа райын ескеру қажеттігін ескертеді.

113 МЫҢҒА ЖУЫҚ ТАЛАПКЕР БІЛІМ
ГРАНТТАРЫН ТАҒАЙЫНДАУ КОНКУРСЫНА
ҚАТЫСУҒА ӨТІНІШ БЕРДІ

113 мыңға жуық талапкер білім гранттарын тағайындау конкурсына қатысуға өтініш берді. Өткен жылмен салыстыратын болсақ, 2024 жылы 104 мыңнан астам өтініш қабылданған болатын, деп хабарлайды ҚР Ғылым және жоғары білім министрлігі.

2,2 МЛН ТОННА ЖЕМ-ШӨП ДАЙЫНДАЛАДЫ

Биыл Жетісу облысында 2,2 млн тонна жем-шөп дайындау жоспарланып отыр, оның ішінде 1,2 млн. тонна шөп, 341 мың тонна сабан, 117 мың тонна пішендеме, 203 мың тонна сүрлем, 307 мың тонна жемдік астық дайындалады.

Осы жылы мал азығы дақылдарының егіс көлемі облыста 92,5 мың гектарды құрап отыр. Бүгінгі күннің деректеріне сәйкес өңірде 994 мың тонна мал азығы жиналды, соның ішінде 82,8 мың га көп жылдық шөптің бірінші шабындығы толығымен шабылып, екінші шабындық жұмыстары жүргізілуде. Бір жылдық шөптің 7 мың га, табиғи шабындықтың 107 мың гектары шабылды. Одан басқа, 76 мың тонна сабан, 15 мың тонна жем жиналды. Жалпы 786 мың тонна шөп дайындалды. Сол сияқты 117 мың тонна пішендеме басылды.

(Ақпараттар ашық дереккөздерден алынды)

«TAZALAKE ALAKOL»

19 шілдеде Алакөл ауданының Ақши ауылында «Таза Қазақстан» республикалық экологиялық акциясы аясында «TazaLake Alakol» атты экологиялық акциясы ұйымдастырылды. Іс-шара аясында экоПост пен экоПлог-гинг ұйымдастырылып, демалушылар мен жолаушылар арасында экологиялық мәдениетті арттыруға бағытталған ақпараттық-түсіндіру жұмыстары жүргізілді.

«TazaLake Alakol» экологиялық акциясы табиғатты қорғау мәдениетін қалыптастырудың нақты үлгісіне айналды. Қатысушылардың айтуынша, мұндай шаралар тек табиғатты таза ұстауға ғана емес, сонымен бірге адамдардың санасында жауапкершілік пен жанашырлық сезімін оятуға көмектеседі. Алдағы уақытта да Алакөл көліне апаратын жол бойында және Жетісу облысының басқа да туристік бағыттарында осындай экологиялық бастамаларды жиі өткізу жоспарланып отыр.

«Таза Қазақстан» республикалық экологиялық акциясы аясында Ақши ауылының кіреберісіне эко-пост орнатылып полиция қызметкерлері мен еріктілерден құралған жастар жолаушыларға арналған ақпараттық-түсіндіру жұмыстарын жүргізіп, арнайы дайындалған экоқаптамаларды (қолғаптар, қоқысқа арналған қаптар және акция жайлы мәлімет қамтылған брошюралар) таратылды. Бұл қаптамалар демалушылардың табиғат аясында қоқысты бейберекет тастамай, өзімен бірге алып кетуіне немесе арнайы орындарға тастауына ықпал етті. Шара барысында демалушылар қоршаған ортаны таза ұстаудың маңыздылығы туралы құнды ақпарат алып, өз жауапкершілігін сезінуге шақырылды. Экошараға «Жасыл ел» жасақтары, еңбек жасақтары, волонтерлар, эко-волонтерлар және демалушылар жалпы 250-ге жуық адам қатысты, 60 қап қоқыс жинады.

«Бүгінгі «TazaLake Alakol» экологиялық акциясына белсене қатысқандарыңыз үшін алғыс айтамын. Біз бұл шарада жастардың экосанасын оятып, табиғатқа жауапкершілікпен қарауға үндеуді мақсат еткенбіз. Оған қоса біз «Адал адам - Адал еңбек - Адал табыс» қағидатын насихаттадық. Туған жердің табиғатын қорғау - патриотизмнің бастауы. Бұл бастаманы жалғастыруымыз керек», - деді «Jetisy jastary» КММ директорының орынбасары Арнай Рақымберліұлы.

«Алакөлге бара жатқанда жол бойындағы посттан қолғап пен қап алып, қоқыс жинадық. Балалармен бірге бірнеше жерде тоқтап, бөтелке мен пакеттерді жинап, арнайы пунктке өткіздік. Сыйлық алып, балалардың табиғатты қорғау маңызын түсінуіне көмектестік. Осындай акциялар жиі болса жақсы болар еді», - деді Мадина, Алматы қаласынан келген демалушы.

Облыстық қоғамдық даму басқармасы

ЖОЛ АПАТТАРЫНЫҢ САНЫ АРТТЫ

Жыл басынан бері өңірде 86 жол-көлік оқиғасы тіркеліп, соның салдарынан 25 адам көз жұмып, 153 азамат түрлі деңгейде жарақат алды. Бұл көрсеткіштер өткен жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда апат санының 43 пайызға артқанын көрсетеді.

жыл ішінде облыс бойынша 114 жүргізуші алкогольдік масаң күйде рөлге отырғаны үшін ұсталды. Осыған байланысты рейдтік шаралар күшейтіліп, кешкі және түнгі уақыттарда бақылау жұмыстары тұрақты түрде жүргізілуде.

«Жолдағы тәртіпті сақтау – тек жүргізушілерге емес, бақылаушы органдарға да үлкен жауапкершілік жүктейді. Қазірдің өзінде дрондардың тиімділігі дәлелденіп отыр. Олар қауіпті учаскелердегі ахуалды қадағалап, заң бұзушылықтарды нақты тіркеп келеді», – дейді облыстық Полиция департаментінің өкілі.

Апаттардың басым бөлігі республикалық маңызы бар жолдарда – әсіресе «Алматы – Өскемен» және «Алматы – Хоргос» бағыттарында тіркелген. Бұл жол учаскелері – бүгінде ең апаттық аймақтар ретінде белгіленді.

Апаттардың алдын алу және бақылауды күшейту мақсатында облыс жолдарында дрондармен әуе патрульдеу жұмыстары белсенді жүргізілуде. Жыл басынан бері дрондардың көмегімен жол қозғалысы ережелерін өрескел бұзу фактілері, соның ішінде қарсы жолаққа шығу бойынша 59 құқық бұзушылық анықталды.

Апаттардың тағы бір алаңдатарлық себебі – жүргізушілердің мас күйінде көлік басқаруы. Жарты

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

ЕСКЕЛДІ АУДАНЫ
ЖЕТІ АДАМДЫ ӨРТТЕН ҚҰТҚАРДЫ

Ескелді ауданының жедел жәрдем бригадасы кезекті қызметтік сапарынан қайтып келе жатып, адам өмірін құтқарып қалды.

Оқиға Жетісу ауылында түнгі уақытта орын алған. Қызметтік шақыртудан оралған жедел жәрдем бригадасы Қойшыбаева көшесінде орналасқан бір үйден шығып жатқан өртті байқап, бірден оқиға орнына жеткен. Кәсіби қырағылық пен батыл әрекеттің нәтижесінде олар үйде ұйықтап жатқан жеті адамды оятып, дер кезінде қауіпсіз жерге шығарып үлгерді.

Өздерінің тікелей міндетінен тыс, адам өміріне араша түсіп, ерлікке пара-пар іс атқарған жедел жәрдем қызметкерлерінің бұл қадамы – нағыз батырлықтың белгісі.

Құтқару операциясына қатысқан Ескелді аудандық жедел жәрдем бригадасының өкілдері: Ғабит Ерғажы, Мұрат Са-теков, Дамира Рахимова.

Осы игі істері үшін оларға зор алғысымызды білдіреміз! Бейбіт күннің батырлары – дәл осындай адамдар. Қоғамымызға жанашырлықпен, адалдықпен еңбек етіп жүрген жандардың ерлігі көпке үлгі болары сөзсіз.

Қазақ халқына тән батырлық пен адамгершілік қасиет – осы кісілердің бойынан көрініс тапты!

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

ТАБИҒАТ

ӨРТ ТІЛСІЗ ЖАУ

Өрт – аса қатерлі жау. Сондықтан бұған бей-жай қарауға болмай-ды. Айтып келмейтін апаттардан сақтану да күн тәртібіндегі басты мәселенің бірі. Сол себептен қай кезде де тілсіз жауға тосқауыл қажет.

Күннің күрт ысуына байланысты табиғи өрттердің орын алу қаупі арта түседі. Аптап ыстық пен қуаңшылық кезеңінде ормандағы өрт қауіпсіздігі ережелерін сақтаудың маңызы өте зор. Өрттің көбі орман қорына көршілес орналасқан шаруа қожалықтары және ауыл шаруашылығы ұйымдарына тиесілі шабындықтарда өсімдік қалдықтарын жағу салдарына болады.

Өрттің де, судың да артында адамның тағдыры тұр. Өсіресе жаз мезгілінде ыстықтың салдарынан өрт жағдайлары көп орын алады. Қуаңшылық болған жерде өрттің өршітіні бесенеден

белгілі. Шөптердің жануына далада жатқан шыны, сынық әйнектің қызуы, жол бойында автокөліктен тасталған темекі тұқылдары, найзағай, шөп ору жұмыстарына қатыстырылатын тракторлар мен агрегаттардың жабдықталмауы секілді әрекеттерден болуы ықтимал. Ормандағы өрт қауіпсіздігі қағидаларына сәйкес, әрбір демалушыға табиғат аясына барған кезде сөндірілмеген сіріңке мен темекі шоғын тастауға болмайды.

Мекеміздің тарапынан өрт қауіпті маусымына байланысты мемлекеттік орман қоры жерлеріне іргелес орналасқан шаруа қожалықтарына өрт қауіпсіздік талаптарын қатаң сақтау туралы ескерту берілуде. Орманды өрттен сақтау және оны келер ұрпаққа жеткізу еліміздегі әрбір саналы азаматтың адамгершілік борышы деп білемін.

Садыхан Дуйсебеков,
«Қапал орман шаруашылығы» КММ
Ақсу-Арасан орманшылығының
№7 айналым орман күтушісі

УЖЕСТОЧИТЬ НАКАЗАНИЕ ЗА НАПАДЕНИЕ НА МЕДИКОВ

Президент Касым-Жомарт Токаев поддержал предложения депутатов парламента, медицинской общественности и активных граждан о внесении изменений в национальное законодательство с целью ужесточения наказания за нападения с применением физической силы и проявление жестокости в отношении медицинских работников, передает Zontnews.kz со ссылкой на Акорду.

Глава государства поручил правительству разработать соответствующие поправки в законодательство, которые будут переданы в парламент для обсуждения с участием представителей гражданского общества. Депутат Асхат Аймагамбетов заявил, что во многих европейских странах нападение на врача приравнено к нападению на полицейского и там за это сажают.

ГРАНИЦА ЗАКРОЕТСЯ НА 1 ГОД

Граница между Казахстаном и Россией будет закрыта на один год. В связи с масштабной реконструкцией и модернизацией автомобильного пункта пропуска «Сырым», расположенного на казахстанско-российской границе введены временные ограничения на движение транспорта передает Qaz365.kz со ссылкой на НК «КазАвтоЖол».

С 4 августа 2025 года проезд через пункт пропуска «Сырым» будет временно закрыт для легковых автомобилей и общественного транспорта. Ожидается, что ограничения будут действовать ориентировочно до 31 декабря 2026 года. Водителям и пассажирам предлагаются альтернативные маршруты для пересечения казахстанско-российской границы, как Шаған-Теплое, Аксай-Илек, Тасқала-Озинки.

КАТЕР С ДЕВЯТЬЮ КАЗАХСТАНЦАМИ СПАСЛИ НА ОЗЕРЕ АЛАКОЛЬ

Отдых на озере Алаколь теряет комфорт и безопасность. Гидроциклы и катера постоянно снуют рядом с купающимися, вода и воздух пропитаны запахом бензина, а пирсы разрушаются прямо под ногами.

Вечером 21 июля в Жетысуской области, в 25 км от берега озера Алаколь, у катера заглох двигатель. На борту находились девять человек, включая двоих детей. МЧС получило сигнал о ЧП и спасло казахстанцев, -сообщает kursiv.media

Спасатели МЧС оперативно прибыли на место, отбуксировали катер и благополучно доставили всех на берег. Медицинская помощь не понадобилась.

ПЛАНИРУЮТ УВЕЛИЧИТЬ ПЛОЩАДИ ВНЕДРЕНИЯ ВОДОСБЕРЕГАЮЩИХ ТЕХНОЛОГИЙ

В текущем году в области Жетісу посевы сельскохозяйственных культур составили 510,7 тыс. га, из них 200,2 тыс. га возделываются на орошаемой пашне. Полив обеспечивается из 6 водохранилищ и за счет вод 12 рек. В настоящее время водохранилища в среднем заполнены на 45% и работают в режиме полива, - сообщает пресс-служба акима области Жетісу.

В связи с повышением средней температуры воздуха выше нормы, приток воды в реках области снизился, по сравнению с прошлым годом. Однако в управлении сельского хозяйства подчеркнули, что поливная вода хозяйствам подается в достаточном объеме, проводится третий полив сельскохозяйственных культур. Вместе с тем, в 2025 году площади внедрения технологий, сберегающих воду, планируется увеличить с 26,4 тыс. до 55,2 тыс. га. На сегодня внедрено на 35,9 тыс. га, в том числе капельное орошение – 13,3 тыс. га, дождевание – 22,6 тыс. га.

«Кроме того, в области внедряется дискретный способ орошения, который является дешевым и простым в использовании. В настоящее время охвачено 4,8 тыс. гектаров, что позволило снизить потери воды на 30%. Данная технология полива массово внедряется фермерами. Для обеспечения орошаемых земель поливной водой, в области принимаются все необходимые меры», - отметили в управлении.

КОРОТКО ОБО ВСЕМ

УПРАВЛЕНЦЫ НАКАЗАНЫ ПОСЛЕ КРИТИКИ ТОКАЕВА

Касым-Жомарт Токаев обратил внимание правительства на низкий уровень готовности популярной туристической зоны вокруг озера Алаколь к приему отдыхающих. Глава государства отметил отсутствие необходимой туристической инфраструктуры, должного сервиса и безопасности. Он потребовал в кратчайшие сроки навести порядок на курортах и наказать виновных – передает Тенгриныйс. Меры дисциплинарного взыскания были приняты в отношении следующих ответственных должностных лиц:

- строгий выговор объявлен курирующему вице-министру туризма и спорта, а также заместителям акимов Алматинской, Карагандинской, Абайской областей и области Жетісу, ответственным за развитие туризма;
- выговор объявлен акимам городов Конаев и Балхаш, Алакольского района и района Мақаншы, а также акимам сельских округов;
- меры взыскания применены к руководителям областных управлений, отвечающих за предпринимательство, туризм, охрану окружающей среды, архитектуру и торговлю;
- привлечены к ответственности руководители территориальных подразделений министерств экологии и природных ресурсов, здравоохранения, финансов, водных ресурсов и ирригации, торговли и интеграции, транспорта.

САМЫЕ ПРИБЫЛЬНЫЕ БАНКИ В РК

С начала года по 1 июня казахстанские банки получили 1,1 трлн чистой прибыли. В мае прибыль банков составила 238,7 млрд тенге, следует из статистики Нацбанка. В пятерку крупнейших банков по чистой прибыли в мае вошли: Halyk Bank – 78,8 млрд тенге (с начала года 412,9 млрд тенге), Kaspi Bank – 42,8 млрд тенге (216,5 млрд тенге), Jusan Bank (ныне Alatau City Bank) – 26,1 млрд тенге (82,5 млрд тенге), Банк ЦентрКредит – 21,8 млрд тенге (119,9 млрд тенге), ForteBank – 13,9 млрд тенге (72,6 млрд тенге). После этой пятерки следует четвертый по активам в стране Отбасы банк. Он заработал за месяц 9,3 млрд тенге и 55,6 млрд тенге с начала года. Затем в списке находится Ситибанк Казахстан – 8,6 млрд тенге за месяц и 36,5 млрд за год. Только один из казахстанских банков по итогу месяца имел не прибыль, а убытки – исламский банк Заман-Банк потерял 1,3 млрд тенге (прибыль за год 3,6 млрд тенге).

КОНФЛИКТ РЕШЕН В ПОЛЬЗУ ДЕТЕЙ

Глава государства поручил отменить переезд воспитанников детского дома «Бағанашыл» из Алматы в Конаев, передает «24KZ» со ссылкой на пресс-службу Акорды. «Ознакомившись с ситуацией, возникшей вокруг намеченного переезда воспитанников детского дома «Бағанашыл» из Алматы в Конаев, Президент Касым-Жомарт Токаев дал поручение акиму Алматы Дархану Сатыбалды провести ремонт детского дома для продолжения учебного процесса его воспитанников в южной столице, а также взять данный объект на баланс города», - говорится в сообщении. По поручению Главы государства переезд детей отменен. В связи со сложившейся ситуацией назначено служебное расследование, которое будет проведено Администрацией Президента. Все гарантированные законодательством права детей-сирот будут полностью соблюдены.

В КАЗАХСТАНЕ РАСТЁТ ЧИСЛО КУРЯЩИХ ПОДРОСТКОВ

Их доля по сравнению с прошлым годом выросла в три раза, сообщает Orda.kz. Но что интересно, доля взрослых курящих сокращается. Среди возрастной группы от 29 до 48 лет намечается снижение числа курящих до 22,7%, опрошенных жителей всего Казахстана. А вот среди подростков ситуация изменилась в другую сторону: в категории 15–17 лет доля курящих выросла с 1,2 % до 3,6 %. В сельской местности курит почти каждый пятый взрослый (19,1%), тогда как в городах — 16,7%. Хотя повышение цен произошло уже трижды, это никак не повлияло на снижение числа курящих подростков.

Мұрат
КҮМИСБЕК

міндетіміз, – дейді «Қазсушар» Жетісу филиалының директоры Саят Құдайбергенов.

Оның айтуынша, жаңа Су кодексі ауыл шаруашылығы үшін үлкен мүмкіндікке жол ашады. — Бұрын кім қайдан, қалай алып жатқанын белгісіз болатын. Енді нақты жүйе орнауы тиіс. Суды әділ бөлу, есеппен пайдалану, цифрлық бақылау – барлығы да

ЖЕТИСУ – СУҒА ТӘУЕЛДІ АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫНЫҢ ТІРЕГІ, АЛАЙДА СУАРМАЛЫ СУДЫҢ ЖЕТИСПЕУШІЛІГІ ЖЫЛДАН-ЖЫЛҒА ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕГЕ АЙНАЛЫП ОТЫР. «ҚАЗСУШАР» ЖЕТИСУ ФИЛИАЛЫНЫҢ ИНФРАҚҰРЫЛЫМЫ ТОЗҒАН, АЛ СУ ЖҮЙЕЛЕРІН АВТОМАТТАНДЫРУ БАЯУ ҚАРҚЫНМЕН ЖҮРІП ЖАТЫР. ЖАҢА СУ КОДЕКСІ ӘДІЛДІКТІ ОРНАТУҒА УӘДЕ БЕРСЕ ДЕ, ОНЫ ІСКЕ АСЫРУ ҮШІН НАҚТЫ РЕСУРСТАР МЕН КАДРЛАР ЖЕТИСПЕЙДІ. ОСЫ КҮРДЕЛІ ЖАҒДАЙДА ФЕРМЕРЛЕРГЕ СУ – ТАБЫС ЕМЕС, КҮРЕСТІҢ НЫСАНЫНА АЙНАЛЫП БАРАДЫ.

қалуы мүмкін деген сөз. Осының салдарынан жыл сайынғы жағдай қайталанады: көктемде еріген суды жинайтын қойма жоқ, ал жазда егіс алқаптары шөлдеп тұрады.

Мәселе тек болашақ жобаларда емес, бар инфрақұрылымда да. Каналдар мен тораптардағы тозу көрсеткіші кей аудандарда 60%-дан асады. Су жоғалту, теңсіз тарату және уақытылы жеткізбеу сияқты мәселелер шаруаларға экономикалық шығын ғана емес, ауыл шаруашылығының дамуына деген сенімсіздік тудырып отыр.

болса, автоматтандыру-адам еңбегін азайтып, суару процесін батырма арқылы басқару дегенді білдіреді. Яғни, бұл екі үрдіс бірге жүріп, тиімді нәтиже беруі керек. Бірақ бүгінгіде біз тек есеп жүргізуді үйреніп, толық автоматты басқару жүйесіне әлі қол жеткізе алмай отырмыз. Осы аралықта шаруалар су алу үшін көп уақыт жұмсап, шығынға аз ұшырап жатыр, — дейді «Қазсушар» Жетісу облысы филиалының директоры Саят Үсенұлы Құдайбергенов.

алдымен маманға сүйенеді. Ал дәл осы жерде үлкен дағдарыс байқалады. «Қазсушар» Жетісу филиалының директоры Саят Құдайбергеновтың айтуынша су саласында жылдар бойы кадр саясатына мән берілмеген Кеңес дәуірінен кейін заңгер мен экономист көптеп даярланып, гидротехник, ирригатор, су реттеуші сынды мамандықтар тасада қалды. Бұл – бүгінгі күннің шынайы кескіні.

Қазір өңірлік деңгейде кадр дайындауда деген алғашқы қадамдар бар: Көксу агроколледжінде 50 студент су шаруашылығы бағытына бөлінсе, Тараздағы ТАРГУ мен Ташкент университеті де серіктестік орнатып, арнайы оқу бағдарламаларын ұсынып отыр. Алайда бұл тек ұзақмерзімді

СУҒА ТӘУЕЛДІ ЖЕТИСУ

Жетісу облысында суармалы егіншілік – ауыл шаруашылығының негізгі тірегі. Бірақ бұл тірек жылдан-жылға әлсіреуде. Суармалы судың 95%-ы еріген мұздықтар мен таулы өзендерге тәуелді. Яғни ауа райының әр құбылысы – шаруа үшін экономикалық қауіп. Мұндай жағдайда су ресурстарын алдын ала жоспарлап, тәуелсіз басқаратын жүйе болуы тиіс. Бірақ бүгінгі таңда бізде жүйелі басқару емес, су үшін күнделікті күрес қалыптасып отыр.

Бұл күрестің көлеңкесінде инфрақұрылымның тозуы, кадр тапшылығы, қаржыландырудың жеткіліксіздігі және су бөлудің ескі, тиімсіз тәсілдері жатыр. Облыс бойынша 4569 шақырымнан астам магистральды және су таратушы арналар бар, бірақ олардың біразы тозған, кей жерлерде судың 30%-ы далаға кетіп жатыр. Жетісу өңіріне қызмет көрсететін «Қазсушар» РМК филиалы 187 мың гектардан астам суармалы жерге жауапты. Бірақ бұл жауапкершілік жыл сайын ауырлап келеді.

Жаңа Су кодексі су ресурстарын кешенді басқаруға, әділетті бөлуге, заңсыз саудаға тосқауыл қоюға бағытталғанымен, жергілікті жерде бұл өзгерістер толық іске асып жатыр деуге келмейді. Цифрландыру мен автоматтандыру қағазда бар, ал ауылдағы көп шаруалар үшін бұрынғы шындық – күніне барып, кезек күтіп, уақытын су алуға алмасу. Кейбір аудандарда су көп келсе, енді бірінде ол мүлде жетпей жатады.

Су мәселесін шешудің жолы – тек заңмен емес, инфрақұрылыммен, маманмен, жауапты жоспармен келеді. Жетісуда жаңа су қоймалары салынбақ, жобалық-сметалық құжаттар дайындалуда. Бұл – оң қадам. Бірақ сол жобаларға жан кіргізетін – кадрлар. Ал дәл осы салада білікті маман тапшы. Өйткені жалақы аз, әлеуметтік кепілдік әлсіз. Жас мамандардың келгісі жоқ, зейнет жасына жақындаған кадрлар кеткен соң орнын басар ешкім жоқ.

Қазір «Қазсушар» Жетісу филиалы қызметкерлерінің жалақысын өсіру жоспары бар, колледждер мен университеттер су мамандарын қайта даярлап жатыр. Бірақ жүйелі нәтиже болуы үшін бұл жұмыстар науқандық шара емес, ұзақ мерзімді саясат болуы керек.

— Су мемлекеттік байлық. Ал оны қадағалау, үнемдеу біздің

жаңа заңда қарастырылған. Бұл – әсіресе су тапшылығы аймақтар үшін үлкен көмек, – дейді ол.

Кадр тапшылығына қатысты да ол мәселенің ашық екенін мойындайды:

— Кеңес үкіметі тарағаннан кейін, біз заңгер мен экономист дайындадық, ал гидротехниктер мен инженерлер назардан тыс қалды. Соның салдарынан дефицит көріп отырмыз. Бірақ соңғы 5–6 жылда су саласын мемлекет тарапынан нақты көңіл бөліне бастады. Колледждерде маман даярлау қайта жанданып, алқапқа бірінен соң бірі келіп жатыр, – деп нақтылады филиал директоры.

Саят Құдайбергеновтің айтуынша, цифрландыру мен автоматтандыру – бұл болашақ емес, бүгінгі күннің талабы. — Қазір біз есеп-қисапты қолмен емес, нақты цифрмен жүргізетін жүйеге көшеміз. Ал суды арнадан ашу немесе жабу – арнайы қондырғылар арқылы іске асады. Бұл – еңбек өнімділігін арттырып, адами факторды азайтады, – дейді ол.

ҚҰРЫЛЫСҚА ҚАРЖЫ БАР МА, ӘЛДЕ ТЕК ҚАҒАЗДА МА?

«Қазсушар» Жетісу филиалы облыстың алты ауданындағы 187 мың гектарға жуық суармалы жерді сумен қамтамасыз етеді. Алайда бұл ауқымды көлем жыл сайын тұрақты әрі толық қамтылып отыр деп айту қиын. 2025 жылғы вегетациялық маусымда жоспарланған 918 млн м³ судың тек 437 млн м³-і ғана нақты жеткізілетіні. Бұл – бастапқы кезеңдегі небәрі жартысы. Су тапшылығының бір себебі – тек табиғи құбылыстармен байланыстырып біржақты бола алмайды. Аймақтың су инфрақұрылымының тозуы, магистральды каналдардағы шығындар, жаңа су қоймаларының құрылысына жобалық және қаржылық әріптестің тапшылығы – негізгі үйіткіл себептер.

Ақсу, Көксу, Алакөл, Панфилов аудандарында салынуы тиіс стратегиялық маңызды су қоймаларының жобалары бар. Алайда олардың басым бөлігінде тек техникалық-экономикалық негіздеме (ТЭН) әзірленіп, жобалық-сметалық құжаттама (ЖСК) мен құрылыс-монтаж жұмыстарына (ҚМЖ) қажетті қаражат қарастырылмаған. Бұл – жобалар тек қағаз жүзінде

КОДЕКС ЖАҢАРДЫ, БІРАҚ НӘТИЖЕ ҚАШАН?

Ағымдағы жылдың сәуірінде күшіне енген жаңа Су кодексі суды әділ бөлу, заңсыз саудаға тосқауыл қою және тұтынушылар арасында тепе-теңдік орнатуға бағытталған. Жаңа ереже қағаз жүзінде дұрыс, бірақ оны іске асыру үшін нақты кадр, техникалық база мен цифрлық инфрақұрылым қажет. Филиал директоры Саят Құдайбергеновтің айтуынша, су саласы жылдар бойы назардан тыс қалып, бүгінде маман тапшылығына ұшырап отыр. Мамандардың төмен жалақысы, ауыр жұмыс жағдайы кадр сақтауға мүмкіндік бермей

СУ ЖҮЙЕСІ – САЯСИ МӘСЕЛЕ МЕ?

Су мәселесі – тек техникалық немесе климаттық қиындық ғана емес, ол – елдің стратегиялық, тіпті саяси мүддесіне тікелей қатысы бар маңызды сала. Ауыл шаруашылығы өнімінің тағдырының түп-төркіні судың молдығына, тиімді басқарылуына байланысты. Мемлекет су ресурстарын басқарудағы реформаны жариялауда. Дегенмен, бұл реформа тек заңнамалық өзгерістермен шектеліп қалмай, нақты инфрақұрылым салу, құзырлы мамандар даярлау, заманауи техника енгізу және жүйелі

үміт. Қазіргі таңда жұмыс істеп тұрған жүйеге тәжірибелі, алайда жалақысы төмен маман тапшы.

Филиал басшысы кадр тапшылығының негізгі себебі – жалақының мардымсыздығы екенін ашық айтты. Су шаруашылығы министрлігі құрылғалы кейін біртіндеп еңбекақы өсіп келе жатқанымен, әлі де саланың экономикалық тартымдылығы төмен. Жоспар бойынша алдағы уақытта 25 мың қызметкердің жалақысы 35–50 мың теңгеге өседі деп күтілуде, бірақ бұл да түбегейлі шешім емес, тек алғашқы бастамасы.

Маман жоқ жерде, жүйе жүрмейді. Автоматтандыру мен цифрландыру енгізу үшін де кәсіби инженер, IT-маман, техник қажет. Жалақы бәсекеге қабілетті болмайынша, жас кадрлар бұл саладан үміт күтпейді. Ең бастысы – бұл бағытты міндеттілік емес, жүйелі білім беру, тұрақты қаржыландыру және әлеуметтік кепілділік шешуі қажет.

Жетісудың су мәселесі – бұл тек техникалық қиындық немесе табиғи құбылыс емес, бұл – мемлекеттің стратегиялық қауіпсіздігі мен ауыл шаруашылығының болашағын анықтайтын күрделі саяси әрі экономикалық мәселе. Қағаз жүзінде қабылданған жаңа заңдар мен реформалар іс жүзінде жүзеге аспаса, суға тәуелді өңірдің фермерлері «су үшін күрес» деген қорқынышты шындықтың құрбаны болып қала береді. Инфрақұрылым тозған, кадр тапшылығы тереңдеді, автоматтандыру мен цифрландыру баяу жүруде. Мұның бәрі – жүйелі саясаттың, нақты ресурстар мен мамандардың жетіспеушілігінен.

отыр. Кодекс жақсы, бірақ оны жүзеге асыратын маман болмаса — барлығы сол баяғы «жүйе жоқ» деген тұйыққа қайта тіреледі.

АВТОМАТТАНДЫРУ МЕН ЦИФРЛАНДЫРУ

Қазіргі таңда судың нақты қанша көлемі қай шаруашылыққа жеткенін анықтайтын автоматтандырылған жүйе бүкіл Жетісу аумағында толық енгізілмеген. Әлі де қолмен су ашып, су жабу тәжірибесі бар. Бұл — су ресурстарының ысырап болуына және теңсіз бөлінуіне алып келетін басты себептердің бірі.

— Цифрландыру - суды есепке алу жүйесін енгізу

басқару шешімдерін талап етеді. Егер осы маңызды компоненттер ескерілмесе, заңда жаңа Су кодексі болғанымен, нәтиже болмайды.

КАДРСЫЗ ЖҮЙЕ – ҚАҒАЗ ЖҮЗІНДЕГІ РЕФОРМА

Су ресурстарын басқару тек техника мен заңға емес, ең

P.S Мемлекеттің су саласына деген ниеті шынайы болса, онда реформалар тек қағазда қалмай, қаржылық қолдау, кадр дайындау және нақты шешіммен қатар жүруі қажет, технологиялық жаңғыру арқылы іске асуы тиіс. Әйтпесе, Жетісу өңірі өзіне ғана тән су ресурстарын дұрыс басқара алмай, ауыл шаруашылығының негізгі тірегіне жоғалтып, экономикалық дағдарысқа ұшырауы ықтимал. Су – бұл ұлт байлығы, оны сақтау, әділ басқару – баршамыздың ортақ міндетіміз.

УНИВЕРСИТЕТЫ КАЗАХСТАНА РАСКРЫЛИ ЦЕНЫ НА ОБУЧЕНИЕ

В КАЗАХСТАНЕ ОПУБЛИКОВАНЫ ЦЕНЫ НА ОБУЧЕНИЕ В УНИВЕРСИТЕТАХ В 2025-2026 УЧЕБНОМ ГОДУ. СТОИМОСТЬ ВАРЬИРУЕТСЯ ОТ 500 ТЫСЯЧ ДО 7,6 МИЛЛИОНА ТЕНГЕ В ГОД. САМЫМ ДОРОГИМ ВУЗОМ СТАЛ NAZARBAYEV UNIVERSITY (NU) В АСТАНЕ.

Nazarbayev University (NU)

Обучение на бакалавриате стоит около **15 000 долларов**, или **7,6 млн тенге** в год. Программа по сестринскому делу – 3 млн тенге. Университет предлагает обучение на английском языке и требует сертификаты IELTS или TOEFL. Отличники могут претендовать на стипендию имени Абая.

KIMEP (Алматы)

Стоимость зависит от количества учебных кредитов. Один кредит – от **145 тыс. тенге**, за год набирается от 30 до 36 кредитов. В итоге – от **4,3 до 5,3 млн тенге**.

КБТУ (Казахстанско-Британский технический университет)

Один кредит стоит **35-40 тыс. тенге**. Вуз считается относительно доступным среди технических университетов.

Satbayev University

Год обучения обойдется от **905 тыс. до 1,3 млн тенге**.

Кредиты – по **15-21 тыс. тенге**. Программы в сфере компьютерных наук и IT – самые дорогие.

ЕНУ им. Л.Н. Гумилева

Цены – от **1,35 до 1,55 млн тенге**. Педагогика дешевле, международные отношения – дороже.

КазНУ (им. аль-Фараби)

Обучение – от **500 тыс. до 1,7 млн тенге** в зависимости от специальности. «Медсестра» – самая недорогая программа, «юриспруденция» – одна из самых дорогих.

SDU University

Стоимость – от **1 до 2,4 млн тенге** в зависимости от специальности. Журналистика и психология – около **1,3 млн**, экономика и менеджмент – до **2,2 млн тенге**.

КазНПУ имени Абая

На 2025 год цены еще не опубликованы. В прошлом году педагогика стоила от **900 тыс.**, IT и искусство – **1,13 млн тенге**.

Narxoz University

Цена зависит от количества кредитов (62–70 в год). Один кредит – от **21,6 до 38 тыс. тенге**. В среднем год обучения стоит от **1,3 до 1,86 млн тенге**.

КазНМУ им. С. Асфендиярова

Стоматология – **2,1 млн тенге**, общая медицина – **1,25 млн тенге**, фармация – **1,45 млн тенге**, сестринское дело – **1,2 млн тенге**.

В других медицинских вузах обучение стоит от **900 тыс. до 1,6 млн тенге**.

P.S. Ранее сообщалось, что студентка из Алматы **Медина Майсар** проиграла все суды против Миннауки и высшего образования РК. Она требовала признать незаконным приказ о выделении в 2024 году квот для абитуриентов из регионов, пострадавших от паводков.

Летом прошлого года многие абитуриенты, набравшие проходной балл для поступления в вузы по их специальностям, не получили грант, потому что часть грантов получили пострадавшие от паводков, но набравшие более низкие баллы.

Абитуриенты и их родители требовали выделить жителям пострадавших регионов отдельные гранты, а не обделять других выпускников.

Самой Медине Майсар выделили грант в университет Нархоз в Алматы по специальности «Право».

(Источник Kursiv Media)

НЕ ОКРЫЛЯЕТ, А ОТРАВЛЯЕТ

ЭНЕРГОТОНИЗИРУЮЩИЕ НАПИТКИ ЗАРЯЖАЮТ ИЛИ ...

РЕГУЛЯРНОЕ ПОТРЕБЛЕНИЕ ЭНЕРГЕТИКОВ МОЖЕТ ПРИВЕСТИ К ТЯЖЕЛЫМ ПОСЛЕДСТВИЯМ ДЛЯ ЗДОРОВЬЯ ДЕТЕЙ, А ТАКЖЕ К ЗАВИСИМОСТИ, - ВСЕ ЧАЩЕ ГОВОРЯТ ВРАЧИ. А ЧЕМ ОПАСНЫ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИЕ НАПИТКИ? МЫ НЕ ЗНАЕМ, ЧЕМ ОНИ ОПАСНЫ. НО В ТО ЖЕ ВРЕМЯ ПРИЛАВКИ МАГАЗИНОВ ЗАПОЛНЕНЫ РАЗНООБРАЗНЫМИ НАПИТКАМИ КАЗАХСТАНСКОГО И НЕ НАШЕГО ПРОИЗВОДСТВА НАПИТКАМИ. ЧТО ПОКУПАТЬ, ЧТО МОЖНО, А ЧТО НЕЛЬЗЯ ПИТЬ – НИКТО НАМ ЭТОГО НЕ ОБЪЯСНЯЕТ. ПОТОМУ ЧТО В ЖАРКИЙ СЕЗОН - НАПИТКИ САМЫЙ ПРИБЫЛЬНЫЙ ТОВАР. ТЕМ НЕ МЕНЕЕ ВОЗНИКАЕТ ВОПРОС: ЧТО ПОЛЕЗНЕЕ - КУМЫС, ШУБАТ, АЙРАН, ШАЛАП, СУСЫН КӨЖЕ ИЛИ «ГОРИЛЛА» И ПРОЧЕЕ?

Само название «энергонапитки» вызывает у молодежи погоню за энергией. Каждый второй молодой человек с бутылкой энергетиков и в автобусе, и на улице, и в общественных местах. Они пользуются широким спросом у молодежи. А вот кумыс или другие напитки из казахской кухни, которые издревле являлись отличным жароутоляющим напитком, к сожалению, не внедрились в торговую марку товаров, как энергетик. Хотя, это на самом деле природный энергетик, помогающий и утолить жажду, и в то же время полезный напиток – стимулятор для здоровья. К сожа-

лению, кумыс или другой напиток казахской кухни отсутствует на прилавках торговых точек. Есть, но они только в супермаркетах в малозаметных уголочках, нежеле в витринах. Вынужденно делаю сравнение: кумыс не пользуется спросом. А почему такую популярность обрели энергонапитки? Из чего же делают энергетические напитки? Это можно прочитать на наклейках товара: таурин, кофеин, теобромин, витамины и сахар и растительные добавки и разные ароматизаторы.

Улучшающие в организме энергетические процессы таурин и кофеин у каждого производителя по-разному – где меньше, а

где больше превышает допустимые нормы для здоровья. Вот они и повышают мгновенный тонус сердца. Повышают работоспособность, как бы улучшают и память, но все это временное явление от которого страдает сердце.

Как утверждают врачи, в небольших количествах ни один из компонентов вреда организму не принесет. Но в этих напитках они содержатся в очень больших концентрациях. Усиливая друг друга, они приводят к бессоннице, аритмиям, повышению давления, тошноте, головным болям и тревоге. Стоит ли ради нескольких часов, проведенных в тонусе, иметь проблемы со здоровьем и закончить потом жизнь с перечисленными недугами? Есть случаи, когда такие напитки приводили к смертельным случаям.

Есть ли правила питья энергонапитков? Есть. Советуют врачи

- Нельзя пить больше двух банок в сутки. Иначе побочных реакций точно не избежать.

- Как только ситуация, потребовавшая дополнительной энергии и концентрации, разрешилась, дайте организму полноценно отдохнуть и восстановиться.

- Не пейте энергетики для улучшения спортивных результатов. Дополнительная нагрузка на сердечно-сосудистую систему может привести к серьезным проблемам со здоровьем.

- Эти напитки ни в коем случае нельзя пить беременным, кормящим женщинам и детям, а также людям с сахарным диабетом или заболеваниями сердца, сосудов. С крайней осторожностью кофеиносодер-

жащие продукты стоит употреблять лицам с глаукомой, нарушениями сна и психики.

- Смешивать энергетики и алкоголь очень опасно! Кофеин сам по себе повышает давление, а в таком сочетании этот эффект усиливается многократно. В результате возможен гипертонический криз или даже инфаркт, инсульт.

Запрет на продажу энергетических напитков

С 1 января 2025 года запрещается реализация энергетических напитков

Законом № 116-VIII от 8 июля 2024 г. в Кодекс Республики Казахстан от 7 июля 2020 года «О здоровье народа и системе здравоохранения» вводится Кодекс дополняется новой ст.108-1, согласно которой

1) лицам в возрасте до 21 года;
2) без непосредственного участия продавца посредством торговых автоматов, иных электронных или механических устройств;

3) без наличия документов об оценке (о подтверждении) соответствия. При продаже энергетических напитков лицам, осуществляющие торговлю энергетическими напитками, в случае возникновения сомнения в достижении покупателем 21 года обязаны: В местах, где осуществляется продажа энергетических напитков, на видном месте должна быть размещена надпись следующего содержания: «Запрещена продажа энергетических напитков лицам в возрасте до двадцати одного года». При этом планируется, что за нарушение данной нормы будет налагаться штраф.

Диляра САГАДИЕВА

Дүйсенбі - Понедельник, 28 шілде

 ХАБАР	
05.00 «Дүлдүлдер дүбірі» 06.00 Телехикая «Пәленшеевтер-4» 07.00 «Cover show-3» Мей- рамбек Бесбаевпен 09.00 Мультсериал «Корги по имени Моко. Защитники планеты» 09.30 Сериал «Зиморо- док-2» 11.30 «ОйнаQ» 12.30 Телехикая «Келінжан-2» 14.00, 20.00 Телехикая «Әйел бақыты» 16.00, 22.00 Сериал «На твоей стороне» 18.00 Новости 18.30 Жаңалықтар 19.00 Телехикая «Әпке» 00.00 Сериал «Перекре- сток»	14.30 «Арнайы репортаж» 15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир 15.25 «Мақсатына жеткен- дер» 16.00 Новости/прямой эфир 16.20 «Шіркін-ай» 17.30 «Абадан» 18.00 «19 аймақ» /тікелей эфир 18.40 «Баспасөзге шолу» 19.00 «Қарындас» 19.30 «Ғибрат» 20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы об- лысы) 20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы) 21.00 Итоговые новости (Ал- матинская область) 21.30 Итоговые новости (Об- ласть Жетысу) 22.00 «Әсем әуен»

ЕВРАЗИЯ
--

06.00 «Паутина» 07.00 «Koremiz-ШОУ» 08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!» 09.00 «Доброе утро, Казах- стан!» 10.00 Сериал «Другая семья» 14.10 «Новости» 14.20 «Жаңалықтар» 14.30 Qoslike 18.30 «Басты жаңалықтар» 19.00 «Koremiz-шоу» 20.00 «Главные новости» 20.30 Сериал «Любовь с оружием» 00.45 Ночной кинотеатр. «Убойная сила-2» 02.15 «Новости» 02.30 «Жаңалықтар» 02.35 «П@утина» 03.30 «Басты жаңалықтар» 04.00 «Ең алғышқы»	06.00, 04.00 «Әзіл студия» ойын-сауық 06.30, 01.20 «31 әзіл» ойын- сауық 07.00 «Күліп All» ойын-сауық 07.30 «Тәтті шоу» ойын- сауық 08.00, 00.00 «Сенім» теле- хикаясы 09.30 М/с «Кунг-фу Панда» 10.30 М/с «Пингвины Мада- гаскара» 11.30 М/с «Губка Боб» 13.20 «Джуман- джи» 15.40 Х/ф «Механик» 17.40 Х/ф «Близнецы- дра- коны» 20.00 Информбюро (рус./каз.) 21.00 Х/ф «Викинги» 23.00 «Бозторғай» телехи- каясы 02.40 «Time Vine» ойын- сауық 03.00 «Tik Tok show» ойын- сауық 03.20, 05.00 What's up? 04.20 «1001 Әзіл» ойын- сауық 04.30 Телевикторина «Bala battle» 05.20 «Ризамын» ойын-сауық
---	--

КТК
--

07.00 ҚР әнұраны 07.05 «Кел, шырқайық!» (қайталау) 08.10 «Тоғжан» 10.10 «Было дело», доку- ментальный детектив 11.00 Сериал «Когда ты мама» 14.40 Сериал «Цвет стра- сти» 16.30 «Реальная мистика» 18.30 «Қаралы жесір» 20.35 Кешкі жаңалықтар 21.00 Вечерние новости 21.30 Сериал «Шеф-6» 23.30 Сериал «Порт» 01.20 Сериал «Никто не идеален» 02.50 «Қаралы жесір» 04.20 «Кел, шырқайық!» (қайталау) 05.25 «Әнім сен едің», ойын-сауық 06.10 Кешкі жаңалықтар (қайталау)	07.05 Кешкі жаңалықтар (қайталау) 07.25 «Тоғжан», отандық телехикая 09.30 Вечерние новости 10.00 «Было дело», доку- ментальный детектив 11.00 Сериал «Шеф-6» 12.50 Сериал «Порт» 14.50 Сериал «Цвет стра- сти» 16.40 «Реальная мистика» 18.30 «Қаралы жесір» 20.35 Кешкі жаңалықтар 21.00 Вечерние новости 21.30 Сериал «Шеф-6» 23.30 Сериал «Порт» 01.20 Сериал «Никто не идеален» 02.50 «Қаралы жесір» 04.30 «Кел, шырқайық!» 06.10 Кешкі жаңалықтар
---	---

ЖЕТИСҮ

07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 09.15 «Саулықтың сыры» 09.30 Айгүл Қосанованың концерті 11.00 «Әсем әуен» 11.40 «Қазақ үні» 12.05 «Біздің толқын» / тікелей эфир/ 12.50 «Саулықтың сыры» 13.05 «Единый народ» 13.30 «Келіп көр» 14.00 «Өзежарды»	07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 09.15 «Саулықтың сыры» 09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы) 10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы) 10.30 Новости (Алматы об- лысы) 11.00 Новости (Жетісу об- лысы) 11.30 «Әсем әуен» 12.00 «Аман болайық» / тікелей эфир/ 12.40 «Әсем әуен» 12.50 «Саулықтың сыры»
---	--

ХАБАРЛАНДЫРУ
«Агрокультура Импэкс» ЖШС жұртшылықты 2025 жылдың 4 тамызы мен 8 тамызы аралығында Жетісу облысы, Көксу ауданы, Балпық би ауылы «Агрокультура Импекс» ЖШС өндірістік базасы үшін «Қоршаған ортаны қорғау» бөлімінде жария талқылаулар өткізу туралы хабарлайды. Учаскенің және әсер ету аумағының географиялық координаттары: 44°54'22.71» СШ, 78°13'4.84 ВД. Жоспарланған іс-шараның бастамашысы - «Агрокультура Импэкс» ЖШС Көксу ауданы, Балпық би ауылы, Жангелдіна көшесі № 2А. Тел.: 8 705 307 02 10, e-mail: info@soya.kz Өзірлеуші: «Экология» ЖК, тел. 8 777 343 34 66. Талдықорған қаласы, Назарбаев көшесі 120/50, e-mail: Afanasieva_olga@mail.ru. Жоба материалдарымен ndbecology.gov.kz сайтында танысуға болады. «Жетісу облысының табиғи ресурстар басқармасы» мемлекеттік мекемесі, тел. 8 (7282) 32-92-67, 8 777 171 90 39, e-mail: 7su_expertiza@mail.ru, Талдықорған қ., көш. Қабанбай батыр, 26. LEВ сайтына https://ndbecology.gov.kz және бастамашының https://www.gov.kz/memleket/entities/zhetysu-natural?lang=ru сайтына сілтеме. Ескертулер мен ұсыныстар ndbecology.gov.kz. сайтында қабылданады. «Жарияланған қоғамдық талқылаулар» бөлімінде және электрондық пошта: 7su_expertiza@mail.ru.

Сейсенбі - Вторник, 29 шілде

 ХАБАР	
05.00, 01.00 ҚР Әнұраны 05.00 «Дүлдүлдер дүбірі» 06.00 Телехикая «Өз үйім» 07.00 «Cover show-3» Мей- рамбек Бесбаевпен 09.00 Мультсериал «Корги по имени Моко. Защитники планеты» 09.30 Сериал «Зиморо- док-2» 11.30 ОйнаQ 12.30 Телехикая «Келінжан-2» 14.00, 20.00 Телехикая «Әйел бақыты» 16.00, 22.00 Сериал «На твоей стороне» 18.00 Новости 00.00 Сериал «Перекре- сток» 18.30 Жаңалықтар 19.00 Телехикая «Әпке»	13.05 «19 аймақ» 13.40 «Баспасөзге шолу» 14.00 «Қарындас» 14.30 «Ғибрат» 15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир 15.20 «Әсем әуен» 16.00 Новости/прямой эфир 16.20 «Ділмар» 17.10 «Ой-сарап» 17.35 «Әсем әуен» 18.00 «19 регион» /тікелей эфир 18.40 «Қазақ үні» 19.00 «Ойлан» 19.30 «Әсем әуен» 20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы об- лысы) 20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы) 21.00 Итоговые новости (Алматинская область) 21.30 Итоговые новости (Об- ласть Жетысу) 22.00 «Әсем әуен»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «П@утина» 07.00 «Koremiz-шоу» 08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!» 09.00 «Доброе утро, Казах- стан!» 10.00 «Модный приговор» 10.55 «Давай поженимся!» 13.00 «Пусть говорят» 11.45 Сериал «Триггер-2» 14.10 «новости» 14.20 «жаңалықтар» 14.30 Qoslike 18.30 «Басты жаңалықтар» 19.00 «Koremiz-шоу» 20.00 «Главные новости» 20.30 Сериал «Ангел ме- сти» 00.45 Ночной кинотеатр. «Убойная сила-2» 02.15 «Новости» 02.30 «Жаңалықтар» 03.30 «Басты Жаңалықтар» 02.35 «Паутина» 04.00 «Ең алғышқы»	06.00, 04.00 «Әзіл студия» ойын-сауық 06.30, 01.20 «31 әзіл» ойын- сауық 06.50, 20.00 Информбюро (рус./каз.) 08.00, 00.10 «Көркем жігіт» телехикаясы 09.30 М/с «Кунг-фу Панда» 10.30 М/с «Пингвины Мада- гаскара» 11.30 М/с «Губка Боб» 13.00 Х/ф «Близнецы- дра- коны» 15.20 Х/ф «Телохранитель жены киллера» 18.00 Х/ф «Бандитки» 21.00 Х/ф «Без жалости» 23.10 «Бозторғай» телехи- каясы 02.40 «Time Vine» ойын- сауық 03.00 «Tik Tok show» ойын- сауық 03.20, 05.00 «What's up?» ойын- сауық 04.20 «1001 Әзіл» ойын- сауық 04.30 Телевикторина «Bala battle» 05.20 «Ризамын» ойын- сауық
--	---

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар (қайталау) 07.25 «Тоғжан», отандық телехикая 09.30 Вечерние новости 10.00 «Было дело», доку- ментальный детектив 11.00 Сериал «Шеф-6» 12.50 Сериал «Порт» 14.50 Сериал «Цвет стра- сти» 16.40 «Реальная мистика» 18.30 «Қаралы жесір» 20.35 Кешкі жаңалықтар 21.00 Вечерние новости 21.30 Сериал «Шеф-6» 23.30 Сериал «Порт» 01.20 Сериал «Никто не идеален» 02.50 «Қаралы жесір» 04.30 «Кел, шырқайық!» 06.10 Кешкі жаңалықтар	07.05 Кешкі жаңалықтар (қайталау) 07.25 «Тоғжан», отандық телехикая 09.30 Вечерние новости 10.00 «Было дело», доку- ментальный детектив 11.00 Сериал «Шеф-6» 12.50 Сериал «Порт» 14.50 Сериал «Цвет стра- сти» 16.40 «Реальная мистика» 18.30 «Қаралы жесір» 20.35 Кешкі жаңалықтар 21.00 Вечерние новости 21.30 Сериал «Шеф-6» 23.30 Сериал «Порт» 01.20 Сериал «Никто не идеален» 02.50 «Қаралы жесір» 04.30 «Кел, шырқайық!» 06.10 Кешкі жаңалықтар
---	---

ЖЕТИСҮ
--

07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 09.15 «Саулықтың сыры» 09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы) 10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы) 10.30 Новости (Алматы об- лысы) 11.00 Новости (Жетісу об- лысы) 11.30 «Әсем әуен» 12.00 «Аман болайық» / тікелей эфир/ 12.40 «Әсем әуен» 12.50 «Саулықтың сыры»	07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 09.15 «Саулықтың сыры» 09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы) 10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы) 10.30 Новости (Алматы об- лысы) 11.00 Новости (Жетісу об- лысы) 11.30 «Әсем әуен» 12.00 «Аман болайық» / тікелей эфир/ 12.40 «Әсем әуен» 12.50 «Саулықтың сыры»
--	--

ОБЪЯВЛЕНИЕ
ТОО «Агрокультура Импэкс» информирует общественность о проведении публичных обсуждений с 4 августа по 8 августа 2025 года по разделу «Охраны окружающей среды» для производственной базы ТОО «Агрокультура Импэкс» п.Балпык би Коксуского района Области Жетісу. Географические координаты участка и территории воздействия: 44°54'22.71» СШ, 78°13'4.84 ВД. Инициатор намечаемой деятельности - ТОО «Агрокультура Импэкс» в п.Балпык би, ул.Жангельдина №2А, Коксуского района. Тел.: 8 705 307 02 10, e-mail: info@soya.kz Разработчик: ИП «Экология», тел. 8 777 343 34 66. г. Талдықорған, ул.Назарбаева 120/50, e-mail: Afanasieva_olga@mail.ru. Ознакомиться с материалами проекта можно на сайте: ndbecology.gov.kz. ГУ «Управление природных ресурсов области Жетісу», Тел.8(7282) 32-92-67, 8 777 171 90 39, e-mail: 7su_expertiza@mail.ru, г.Талдықорған, ул. Кабанбай батыра, 26. Ссылка на сайт МИО https://ndbecology.gov.kz и на сайте инициатора https://www.gov.kz/memleket/entities/zhetysu-natural?lang=ru. Замечания и предложения принимаются на сайте: ndbecology.gov.kz. в рубрике «Опубликованные публичные обсуждения» и e-mail: 7su_expertiza@mail.ru

Сәрсенбі - Среда, 30 шілде

 ХАБАР	
05.00.01.00 ҚР Әнұраны 05.00 «Дүлдүлдер дүбірі» 06.00 Телехикая «Өз үйім» 07.00 «Cover show-3» Мейрамбек Бесбаевпен 09.00 Мультсериал «Корги по имени Моко. Защитни- ки планеты» 09.30 Сериал «Зиморо- док-2» 11.30 ОйнаQ 12.30 Телехикая «Келінжан-3» 14.00, 20.00 Телехикая «Әйел бақыты» 16.00, 22.00 Сериал «На твоей стороне» 18.00 Новости 18.30 Жаңалықтар 19.00 Телехикая «Әпке» 00.00 Сериал «Перекре- сток»	13.40 «Әсем әуен» 14.00 «Ойлан» 14.25 «Әсем әуен» 15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир 15.20 «Әсем әуен» 16.00 Новости/прямой эфир 16.20 «Менің анам» 16.35 «Келіп көр» 17.00 «Ой-сарап» 17.30 «Жетісу әуендері» 18.00 «19 аймақ» /тікелей эфир 18.40 «Қазақ үні» 19.00 «Мақсатына жеткен- дер» 19.30 «Агро аймақ» 20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы об- лысы) 20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу об- лысы) 21.00 Итоговые новости (Алматинская область) 21.30 Итоговые новости (Область Жетысу) 22.00 «Әсем әуен»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «П@утина» 07.00 «Koremiz-шоу» 08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!» 09.00 «Доброе утро, Ка- захстан!» 10.00 «Модный приговор» 10.55 «Давай поженимся!» 11.45 Сериал «Триггер-2» 13.00 «Пусть говорят» 14.10 «Новости» 14.20 «Жаңалықтар» 18.30 «Басты жаңалықтар» 19.00 «Koremiz-шоу» 14.30 «Qoslike» 20.00 «Главные новости» 20.30 Сериал «Ангел мести» 01.15 Ночной кинотеатр. «Убойная сила-2» 02.30 «Жаңалықтар» 02.35 «Паутина» 02.15 «Новости» 04.00 «Ең алғышқы» 03.30 «Басты жаңалықтар»	06.00, 04.00 «Әзіл студия» ойын-сауық 06.30, 01.30 «31 әзіл» ойын- сауық 06.50, 20.00 Информбюро (рус./каз.) 08.00, 00.30 «Көркем жігіт» телехикаясы 09.30 М/с «Кунг-фу Панда» 10.30 М/с «Пингвины Мада- гаскара» 11.30 М/с «Губка Боб» 13.10 Х/ф «Без жалости» 15.40 Х/ф «Викинги» 17.50 «Астерикс и обеликс против цезаря» 21.00 Х/ф «Гринго» 23.00 «12.00» телехикаясы 02.30 «Time Vine» ойын- сауық 03.00 «Tik Tok show» ойын- сауық 03.20, 05.00 «What's up?» ойын-сауық 04.20 «1001 Әзіл» ойын- сауық 04.30 Телевикторина «Bala battle» 05.20 «Ризамын» ойын- сауық
--	--

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар 07.25 «Тоғжан» 09.30 Вечерние новости 10.00 «Было дело», До- кументальный Детектив 11.00 Сериал «Шеф-6» 12.50 Сериал «Порт» 14.50 Сериал «Цвет страсти» 16.40 «Реальная мисти- ка», Реалити-Шоу 18.30 «Қаралы жесір» 20.35 Кешкі жаңалықтар 21.00 Вечерние новости 21.30 Сериал «Шеф-6» 23.30 Сериал «Порт» 01.20 Сериал «Никто не идеален» 02.50 «Қаралы жесір» 04.30 «Кел, шырқайық!» 06.10 Кешкі жаңалықтар	07.05 Кешкі жаңалықтар 07.25 «Тоғжан» 09.30 Вечерние новости 10.00 «Было дело», До- кументальный Детектив 11.00 Сериал «Шеф-6» 12.50 Сериал «Порт» 14.50 Сериал «Цвет страсти» 16.40 «Реальная мисти- ка», Реалити-Шоу 18.30 «Қаралы жесір» 20.35 Кешкі жаңалықтар 21.00 Вечерние новости 21.30 Сериал «Шеф-6» 23.30 Сериал «Порт» 01.20 Сериал «Никто не идеален» 02.50 «Қаралы жесір» 04.30 «Кел, шырқайық!» 06.10 Кешкі жаңалықтар
---	---

ЖЕТИСҮ
--

07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 09.15 «Саулықтың сыры» 09.30 Жаңалықтар (Алма- ты облысы) 10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы) 10.30 Новости (Алматы облысы) 11.00 Новости (Жетісу облысы) 11.30 «Ой-сарап» 12.05 «Біздің толқын» / тікелей эфир/ 12.50 «Саулықтың сыры» 13.05 «19 регион»	07.05 «Әсем әуен» 07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/ 09.15 «Саулықтың сыры» 09.30 Жаңалықтар (Алма- ты облысы) 10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы) 10.30 Новости (Алматы облысы) 11.00 Новости (Жетісу облысы) 11.30 «Ой-сарап» 12.05 «Біздің толқын» / тікелей эфир/ 12.50 «Саулықтың сыры» 13.05 «19 регион»
--	--

Считать недействительным утеранный бланк ИБР Россия за № 0293114 ТОО «Жибек жолы 707», БИН 230540011634

ӘДЕБИЕТ АЙДЫНЫ

ЖАЛАЙЫР ТАРИХЫНЫҢ СЫРЫ

Соңы. Басы өткен сандарда

Ол жинаған Жетісудың дала ауыз-ша тарихнамасы қазақ елі тарихының жауһарлар қатарында орын алатынына күмән келтіруге болмайды.

Досымбек Жақсылықов (сұпатай) шежіреші, ішкі істер саласының ардагері. XX ғасырдың 80-90 жылдары 13 ата жалайырдың алғашқыда 7-8 аталарының қолжазба түрінде «Жетісу Жалайырлары» деген атпен қолдан түптеп кітапшалар шығарған. 2011 жыл 358 беттен тұратын сол атпен жеке кітап басып шығарды. Бұл шежіре кітаптың айырмашылығы онда ру-тайпа, аты нөмірленіп жазылған, аталған ру-тайпаларының үрім-бұтақтарының өсіп-өнуіне байланысты нөмерлер ұлғая береді (1, 10, 100 т.б. деп). Бұл шежіре қолжазбаның авторлық куәлігі бар, оның құндылығын, растығын тек оқырман қауым ғана бағалай алады. Досымбек ағамыз Жалайырдың тегі туралы өз пікірін білдірмейді тек шежірешілер андас Менбай Алпысбаевтың Жалайыр бабамыздың шын аты Тілеуқабыл, сұпатай Асылсейіт Кешуовтың Байдәулет (Жалайыр), Шапырашты Қазбек бек Тауасарұлының Жан баласы Мерке (Жа-

лайыр) екендігін ғана жазумен шектеліпті. (Жақсылықов Д.Н. Жетісу жалайырлары (шежіре-қолжазба) Талдықорған, 2011, 2-3бет).

Мырзабек Дүйсенбінов (андас) ауыл шаруашылық саласының ардагері, «Құрмет белгісі» орденінің иегері, Жетісу өңірінің тумасы, Алматы облысының құрметті азаматы, шежіреші.

Ол адамгершілік, парасаттылық, имандылық, өмірге деген сүйіспеншілік туралы жас ұрпаққа тәлім-тәрбиесі жайлы естелік кітап жазған.

Мырзабек абыз ақсақал жалайырдың шығу тегін былай тарқатады: «...Ұлы жүз – Ақарыс – Үйсін – Тарақ – Жалайыр (Қабылан)» - дейді.

(Дүйсенбінов М. Ата толғауы. Ғұмырнама, толғау, естеліктер. Алматы «АқАрыс», 2011, 127 бет)

Сабит Биболов сиыршының сара сөздерінің сардары, серісі, ақын, журналист, әуесқой сазгер, өлкетанушы, шежіреші. Талдықорған аймағына арналған 10-нан аса тарихи-тағылымды, көркем әдебиетінің авторы. «ҚР Мәдениет қайраткері», «Құрмет» орденінің иегері, 13 ата жалайырдың көп тарихи тұлғалары шыққан белді, беделді рудың бірі – си-

ыршы әулетінің тарихы мен шежіресін зерттеп, жинақтап қалам тартып жүрген жазушының бірі. Ол Жалайыр шежіресін былай тарқатады: «...Үйсін – Ұлы жүз – Ақарыс – Жалайыр».

(Биболов С. Ұлы би ұрпақтары (Әулеттік шежіре) Қарабұлақ, 1999, 3 бет).

Амангелді Оспанов (мырза) журналист, ақын, жалайыр ру-аталарына арнап жеке-жеке құрастырған «Жалайырлар» (дұрысы Жалайыр) атты көп томдық кітабының 1-ші кітабы «Мырза» ата-тек шежіресінен бастаған екен. Енді шежіре құрастырушы А.Оспановтың пайымдауынша Жалайыр ата-тегі қалай тарқатылады екен: «...Қазақ–Жұман–Арыс–Ақ–Арыс – Кейкі (Киікбай) –Төбей–Бақтияр–Қотан–Үйсін (Үйсін)... 18бет (түсініксіз)–Сақал–Жансақал (Тарақ)–Жалайыр» - деп түйіндейді.

(Оспанов А. Жалайырлар I кітап Мырза. Ата-тек шежіресі. Талдықорған «Ал-Тал» ЖШС баспа үйі 2005, 17-18-21 бет).

Жалайырдың 13 ру-атасының шығу тегі, есімі және тілі туралы ой-пікірін қорытындылай келе, белгілі ақын, радио-журналист, Алматы облысының құрметті азаматы Сайлаубек Тойлыбаевтың (мыр-

за) Жалайыр Бабасына арнаған өлеңімен аяқтағанды жөн көрдік. Бұл өлеңнің музыкасын жазған Жетісулық ғалым, доцент, сазгер, әнші Ағайша Исағұлова екендігін тағы да айпақыз.

ЖАЛАЙЫР БАБАМ

Тарихқа терең, жасасаң қадам,
Баһадүр, батыр, данагөй, данам!
Жапырағын жайып, өркендеп өскен,
Ұрпағың қанша Жалайыр Бабам!

Елім деп еңсе, құрғанда мәнді,
Тәуелсіз таңмен, бағымыз жанды.
Жалайыр Бабам, өшпейді атың,
Қазағым ел боп, тұрғанда мәңгі!

Жаңарып өмір, жасарған ғалам,
Гүлденіп жайнап, құлпырған далам!
Ғасырлар жүгін жеткізген бізге,
Атыңнан сенің айналдым, Бабам!

Өмірге құштар, болған соң алаң,
Толымды оймен, толғасын балаң!
Аруағың сенің аспандап биік,
Қашанда бізді қолдасын, Бабам!

Құлтай НҰРҚАЛБАЙҰЛЫ,
(«Жалайыр тарихы» кітабынан)

СУБЭТНИКАЛЫҚ ТОПТАР

ҮШ ЖҮЗГЕ КІРМЕЙДІ

ҚАЗАҚТЫҢ ҮШ ЖҮЗІ ҚҰРАМЫНА РУ-ТАЙПАЛАРДЫҢ БӘРІ БІР УАҚЫТТА КІРМЕГЕНІ БЕЛГІЛІ. ӨРІ РУЛАРДЫҢ ШЫҚҚАН ТЕГІ ДЕ БІР ЕМЕС. АЛАЙДА ҚАЗАҚ РУЛАРЫНЫҢ АРАСЫНДА ЖҮЗГЕ ЕНБЕЙТІН, ТЕГІ МЕН МӨРТЕБЕСІ БӨЛЕК РУЛАР БАР. ОЛАР ҚАЗАҚТЫҢ ЭТНИКАЛЫҚ ТАРИХЫНА, ҰЛТТЫҚ ГЕНЕОЛОГИЯСЫНЫҢ ҚАЛЫПТАСУЫНА ОРАСАН ҮЛЕС ҚОСҚАН.

Сонымен қазақтың үш жүзіне кірмейтін, бірақ қазақ қоғамында өмір сүретін топтар бар. Олар – қожа, төре, төлеңгіт. Мұндай руларды этнология ғылымында субэтникалық топтар дейді.

ҚОЖАЛАР

Қожалар – Орта Азия халықтарына мұсылман дінін таратқан, елдің рухани мәдениетін қалыптастыруға үлес қосқан, Мұхаммед пайғамбардың алғашқы халифының ұрпағы. Қожалар қазақтың құрамында ғана емес, қырғыз, өзбек, түрікмен, тәжік пен татарлардың арасында да бар. Оларды қазақ қожалары, өзбек қожалары, тәжік қожалары және татар қожалары деп шартты түрде бөлінеді.

Қожалар өзін Мұхаммед пайғамбардың ұрпақтары деп санағанымен, оларды пайғамбардың жанында жүрген серіктерінің тікелей ұрпағы деген жөнірек. Қожалардың бір тобы Мұхаммед пайғамбардың қызы Фатимаға үйленген әзіреті Әлиден тараған ұрпақтар болса, екінші тобы – әзіреті Әбубәкір, әзіреті Оспан, әзіреті Омардан тараған ұрпақ.

Қожа ұғымы парсы тілінде «ие, еге, мырза» деген мағынаны білдірсе, араб тілінен аударғанда ағартушы деген мағынаны береді. Қазақ руларын зерттеген орыс

ғалымы А.Левшин қожаларды Мұхаммед пайғамбардан тараған ұрпақтар десе, Г.Клапрот қожаларды Мұхаммедтің ұрпағы емес, ол оқымысты, мырза деген мағынаны білдіреді дейді. Яғни, қожаларды басында араб халифының тікелей ұрпағы атағанымен, кейін Орта Азияға ислам дінін уағыздауға келген діни қызметкердің бәрі осы қожа қатарына қосылып кеткен.

Әзіреті Әбубәкірдің Сыдық атты ұлынан тарайтын ұрпақты сунақтар деп атаған. Бұларды қожалардың қатарына да енгізуге болады. Алайда қожаның ішінде дәл осы Әбубәкір ұрпағы Қазақстанда кең тарағандықтан, бөлек топ болып қалыптасып үлгерген.

ТӨРЕЛЕР

Қазақ халқы төрелер деп Шыңғысханның үрім-бұтағын, әке жағынан тараған ұрпақтарын, яғни, қазақ хандары мен сұлтандарының ұрпақтарын атаған.

Қазақ төрелері негізінен ақсүйек саналады, Шыңғысханның үлкен ұлы Жошыдан тарайды. Қазақ ханды тек төреден сайлайтын болған. Бұл – дала заңы. Төрелерді билер соты соттай алмайды.

Төрелердің қызметшілері мен жасағы (төлеңгіттер) болған. Тарақ таңбалы төрелердің ұраны – Арқар. Кіші жүздің құрамындағы төрелер

Әбілқайыр хан мен Қайып ханның әулетінен тарайды. Қайып хан өз Жәнібек ханның Жәдіге атты баласынан тарайды өрі Әлімұлы руына арқа сүйейді. Ал Әбілқайыр өз Жәнібектің кіші баласынан тарағандықтан, жолы төмен. Бұл төрелер Байұлы мен Жетірумен аралас-құралас. Қос төренің ұрпағы өзара дұрдараз болғанымен, бір-бірімен тығыз байланыста.

Орта жүзде төре көп. Өз Жәнібектің Жәдік деген ұлынан тарайды. Көпшілігі Әбілмәмбет, Абылай мен Сәмеке ханның әулеттері. Орта жүздің саяси өмірінде Барақ пен Көшек сұлтандардың абыройы ерекше.

Орта жүз бен кіші жүзде қазақ хандарынан бөлек Шайбан тұқымынан, Тоқтамыс пен Көшімнің әулетінен шыққан төрелер кездеседі.

Ал ұлы жүзде төре аз. Ұлы жүзді XVIII ғасырдың 60-жылдарынан бастап Абылай ханның Әділ мен Сүйек есімді қос ұлы билей бастады. Әділдің билігін күшейткісі келген Абылай хан Жетісуға қарақалпақтарды көшіріп әкеліп, хан ордасын тіккен.

Төрелердің қазақ руларынан таңдасы мен ұраны бөлек, өз ішінде төрелер туының түсіне қарай ажыратылады. Мысалы, қызыл тулы төрелер Әбілмәмбет ханның ұлдары болса, ақ тулы төрелер Барақ пен Көшек ханның ұлдары. Ал Абылайдың көкжалдары көк туды көтеріп жүрген.

ТӨЛЕҢГІТТЕР

Қазақ хандығы құрылып, төре тұқымынан шыққан хандар мен сұлтандар сарайында қызмет еткен арнаулы мәртебесі бар қауымды төлеңгіттер деп атаған. Олардың қызметі ауқымды

болған. Хан мен сұлтандардың жеке басы мен сарайын қорғау, зекет, соғым мен алым-салық жинау, сот шешімін орындау, елшілікке бару төлеңгіттердің міндеті саналған. Одан бөлек, ханның жеке жасағын дәл осы төлеңгіттер құраған.

Қазіргі тілмен айтқанда, төлеңгіттер дегеніміз – бұл мемлекеттік қызметкерлер. Басшысына, ханына адал жандар.

Хандар мен сұлтан қайда қоныстанса, олар да сол жерге барып қоныстанған. Абылай ханда 5 мың үй, Кенесарыда 1 мың үй төлеңгіт қызметшісі болған. Төлеңгіттер – қазақтың шағын руларынан шыққан адамдар мен сұлтандардың қамқорлық пен қорғауына алған өзге халықтың өкілдері. Мәселен, төлеңгіттердің арасында өзбек, қалмақ, қарақалпақтан шыққандар бар.

Төлеңгіттерді қазақ рулары арасынан жинаған кезде хан-сұлтандар ержүрек, мықты, қажырлы да қайратты адамдарды таңдап алған. Төлеңгіттер өздері қызмет ететін хан мен сұлтандардың таңбасын алды әрі кері өз руына қайтып оралған емес.

Төлеңгіттерді топтастыруда, әсіресе, Абылай ханның рөлі ерекше болды. Мәселен, Абылай хан арғын руынан өзіне 1000 жігітті іріктеп алып, сарайында ұлан (гвардия) әскерін құрған. Найман төлеңгіті, албан төлеңгіті, үйсін төлеңгіті, керей, жалайыр төлеңгіті деген атаулардың қайдан шыққан енді белгілі болар.

Massaget.kz сайтынан алынды.

ҚАЗАҚ ЖАСТАРЫ

ӨТКЕН ГАЗЕТ НОМЕРІНДЕ ЖАСТАРДЫҢ «ОТБАСЫ БАНК» АРҚЫЛЫ НЕСИЕГЕ ҮЙ АЛУЫ ЖАЙЛЫ ЖАЗҒАН ЕДІМ. ГАЗЕТ ШЫҚҚАН КҮНІ РЕДАКЦИЯДАҒЫ ӘРІПТЕСТЕР БОЛЫП ОСЫ ТАҚЫРЫПТЫ ТАҒЫ ҚОЗҒАДЫҚ. БІРІМІЗ «ЖЕТІСУ ЖАСТАРЫ» АТТЫ ИПОТЕКАЛЫҚ БАҒДАРЛАМАНЫҢ АРТЫҚШЫЛЫҒЫН АЙТСАҚ, ЕНДІ БАСҚАМЫЗ БҰЛ АЛҒАН ПӘТЕРІНДІ ЕКІ ЕСЕ БАҒАМЕН САТЫП АЛУ ДЕГЕНДІ АЙТТЫ. СОНЫМЕН ҚАТАР, ЖАСТАР ОНЫ АҚША ЖИНАП-АҚ САТЫП АЛУЫНА БОЛАДЫ ҒОЙ ДЕГЕН ПІКІР ДЕ БОЛДЫ.

Бірақ бір пәтердің ақшасын жинау үшін жастарға жалақысы жетер ме екен деген сұрақ санамда бірден туындады. Сонымен, жастардың өз жалақысын жинап, осындай бағдарлама немесе басқа да мүмкіндіктерді пайдаланып үйге қол жеткізуі қиын деген тоқтамға келдім.

Қазіргі қазақ жастарының өмір сүру сапасына, қаржылық мүмкіндіктеріне және болашаққа деген сеніміне қарасақ, ең үлкен қиындықтардың бірі – «қаржылық тұрақсыздық» екені айқын көрінеді. Бұл туралы тереңінен сөз қозғасақ, мәселенің тамыры тереңде жатыр. Жұмыссыздық деңгейі, инфляция, өмір сүру құнының өсуі, әлеуметтік қолдаудың жеткіліксіздігі сияқты тосқауылдың барлығы қаржының жиналмауына әсер етеді. Алайда осы проблемалардың ішіндегі ең өзектісі – жастардың жалақысының төмендігі. Ең төменгі жалақы сол 80 мың теңге қалды.

Қоғамда «жастар үнемдей алмайды», «ақша желге ұшады» деген көзқарастар жиі айтылады. Бірақ шын мәнінде, көп жағдайда жастардың үнемдей алмауы – табыс көлемінің аздығына байланысты болып жатады. Ол туралы өзіміз де жас қатарынан болғандықтан анық білеміз. Жастардың ақша жинау мүмкіндігіне терең үңіліп, нақты кедергілер мен олардың себептерін талдап облыстағы жалақының мардымсыз екеніне көз жеткіздік.

Ақша жинау – арман ба, әлде мүмкіндік пе?

Гүлнұр БАЙМҰХАН

Ақша жинау және оны орнымен жұмсау кез келген адамның өмірінде маңызды қаржылық әдет. Ол арқылы алдағы уақытта кездесетін күтпеген жағдайларға дайын болу, үй, көлік, білім алу, кәсіп бастау сияқты болашақ жоспарларға инвестиция салу, қаржылық тәуелсіздікке ұмтылу оңай болар еді. Алайда, бұл әдет өмір сүру минимумынан жоғары табыс табатын адамдарға ғана тән. Қазақстанда жастардың басым бөлігі орташа немесе одан төмен табыс табады. Аталған жағдай ақша жинауды қиындатып қана қоймай, көп жағдайда оны мүлде мүмкін емес етеді.

2025 жылғы мәлімет бойынша Ұлттық статистика бюросы еліміздегі орташа жалақы мөлшері (еңбекақы сериясының орталық деңгейі) 300 307 теңгені құрайды дегенді айтқан екен. Алайда жас мамандар, әсіресе ауылдық жерлерде немесе мемлекеттік секторда жұмыс істейтіндер 100-170 мың теңге көлемінде ғана жалақы алады.

Сонымен қатар сауалнама барысында біршама жас өзінің шалғай ауылда тұратынын, ал жұмысы қалада болғандықтан пәтер жалдайтынын да айтты. Сонда есептеп қараңыз, айына 150 мың алатын жастың 80-90 мың теңгесі жалдамалы пәтерге кетеді. Бұл тек OLX арқылы қараған пәтерлердің құны.

Осы сандарды салыстырсақ, жалақының жартысынан көбі тек баспана мен тамаққа жұмсалады. Ал қалған аз бөлігі күнделікті шығындарға (көлік, байланыс, киім-кешек, оқу, т.б.) жетпейді. Қазақтың қарызданып жүретіні де сондықтан болар... Бұл жағдайда жинақ туралы сөз қозғаудың өзі артық дегенді айтар едім. Себебі 21 жасар оқу бітірген жас ретінде біз де 80-95 мың аралығында айлық аламыз. Күнделікті ауылдан барып келсем, 30 күнде тек жолыма 35 мың кетеді. Ал қала ішіндегі жол ақысы мен күнделікті түскі асты айтпай ақ қойса да болады. Сонда жас болып үй алу тұрмақ, жазғы маусымдағы демалысты да өз қалтаңнан жоспарлауды да ойлай алмайсың деген сөз. Оның себебін жалақымен байланыстырып, жастар қауымынан пікір де сұрастырдым. Олай болса, төмендегі пікірлер қатарына зер салайық.

ЖАСТАР НЕ ДЕЙДІ?

Айгүл, 24 жаста, ұстаз:

– Жалақым 170 мың теңге. Жалдамалы пәтерге 80 мың кетеді. Қалғаны жол ақысы, тамақ, арасында баратын кино, серуенге кетеді. Ақша жинамақ түгілі, ай соңында ата-анама хабарласып, ақша сұрап келесі айлыққа әрең жетемін, - дейді. Ұстаздың жалақысы жақсы дегеннің өзінде жас мамандарда осындай жағдайлар болып жатса, одан төмен жалақы алатындар қалай ақша жинамақ екен?

Нұртай, 23 жаста, IT маманы:

– Бағдарламалауды өз бетімше курстар арқылы оқыдым. Жалақым алғашында төмен болды. Қазір жақсы табыс алып отырмын. Қанша екенін айтуға құп көрмеймін. Бірақ 3 жыл бойы ештеңе жинай алмадым. Егер басында ақша көбірек болғанда, бәрі тезірек шешілетін еді. Депозитке де салуға жеткенде, пәтер алуға мүмкіндік жасайтын бағдарламаларға қатысып көруге болар еді, - дегенді айтты.

Әсем, 20 жаста, студент:

– Ата-анамның көмегінсіз өмір сүру қиын. Өзім күндіз оқимын, кешке жұмыс істеймін. Қазір жаз болғасын оқу жоқ, біраз жұмыстардан кішкене ақша жинауға болады. Алайда, оны сабақ басталғанда керек-жарағыма жұмсаймын. Ал былай айына 100–130 мың теңге табатын шығармын. Күнделікті алғандықтан айына нақты қанша алатынымды санамаппын. Депозитке ақша жинауға мүмкіндік жоқ менде, - дейді ару.

ЖИНАҚ ЖАСАУ НЕГЕ МАҢЫЗДЫ?

Ақша жинау тек байлықтың белгісі емес. Ол өмірлік қауіпсіздік пен тәуелсіздік кепілі. Әлемдік тәжірибе бойынша, адамдар ай сайынғы табысының кемінде

10–20%-ын жинаққа салып отыруы керек. Бұл күтпеген жағдайлар кезінде (ауру, жұмыстан айырылу, т.б.) өмір сүру сапасын сақтап қалуға көмектеседі дегенді айтады сарапшылар.

Бірақ жалақы өте төмен болса, 10% емес, тіпті 1% жинау мүмкін болмай қалады. Бұл қоғамның тек экономикалық емес, психологиялық күйіне де әсер етеді. Өзін тұрақты сезінбейтін жас – ертеңге сенімсіз қарайды, отбасын құруға, бала сүюге, кәсіп ашуға батпайды.

Біріншіден еңбекақының орта мөлшері 300 мың теңгеден асады дегенде, айлықтары миллиондаған теңгені құрайтын шенеуніктердің есебінен шығар жалақының өсім мөлшерінің өсіп отырғаны.

Екінші себеп, біз дотациядағы облыспыз. Жалақы сондықтан төмен шығар. Ал олай болса, жалақы өседі деген үміт оты алыста ма, білмейміз...

Қазақ жастары ақша жинай алмайды деген біржақты пікір емес. Олар жинағысы келеді, қаржы сауаты да өсіп келеді. Бірақ жалақының аздығы көбіне біздер үшін басты тежеу.

Қазақ жастарының ақша жинауға қауқарсыз болып көрінуі олардың ниеті жоқтығынан емес, шынайы мүмкіндіктің жоқтығынан. Бұл – жеке адамның қаржылық тәртібіне қатысты мәселе емес, жүйелі әлеуметтік-экономикалық

жағдайдың салдары. Жастардың күн сайынғы күресі – тек күнкөрістің қамы ғана емес, ол өмір сүру құқығын сақтап қалудың, қоғамда өз орнын табудың жолындағы арпалыс.

Біздерден, яғни жастардан үнемдеуді, инвестиция жасауды, қаржылық тұрақтылықты талап еткенде, алдымен оларға ең төменгі өмір сүру деңгейінен жоғары табыс табуға мүмкіндік беруіміз керек. Лайықты жалақы, тұрақты жұмыс, баспанаға қолжетімділік – бұлар тек әлеуметтік игілік емес, жастардың елге деген сенімін арттыратын негізгі факторлар.

Облыс жастары – қабілетті, еңбекқор, заманауи талаптарға бейімделген ұрпақ. Бірақ олардан үлкен нәтиже күтпес бұрын жоғарыда аталған мәселенің түйінін тарқату керек. Себебі, жастар – жай ғана болашақ емес, бүгінгі күннің тірегі. Ал сол тірек мықты болмаса, елдің де болашағы сенімсіз болмақ.

Қазақ жастары ақша жинай алмай ма?

Мұрат КҮМІСБЕК

Қазіргі қоғамда «қазақ жастары ақша жинай алмайды» деген пікір жиі айтылып жатады. Алайда бұл көзқарасқа тек негативті тұрғыдан қарауға болмайды. Жастардың арасында қаржылық сауатты, алға нақты мақсат қойған, ақшаны жоспарлы түрде жинап жүргендер де аз емес. Қазір – мүмкіндіктер заманы. Ақпаратқа қолжетімділік, цифрлық технологиялар, түрлі жеңілдетілген бағдарламалар мен онлайн табыс көздері жастарға өз болашағын өз қолымен құруға үлкен мүмкіндік беріп отыр.

Бүгінгі қазақ жастары бұрынғыдай емес. Олар интернет арқылы қаржы басқару курстарын оқып, түрлі қосымшалар арқылы жеке бюджетін қадағалап отырады. Мысалы, «Каспий», «Jusan», «Halyk» сияқты банктердің қосымшалары жастарға депозит ашу, автоматты түрде ақша жинау, шығындарды бақылау сияқты қызметтерді оңай әрі тиімді жүргізуге көмектесіп отыр. Тіпті TikTok пен Instagram-да қарапайым тілмен қаржылық кеңес беретін жастардың саны көбейді.

Ерлан, 24 жаста, болашақ полковник:

– Студент кезімде екі бағытта – университет пен әскери кафедрада ақылы оқыдым. Жылына 700 мың теңге төлеп, анама салмақ салмайын деп даяшы болып жұмыс істедім. Әкем ерте қайтыс болғандықтан, жалғыз анама арқа сүйеу емес, керісінше тірек болғым келді. Сол себепті Тенгиз хан, Изюм, Фирдаус секілді қаланың біраз мейрамханасында жұмыс істедім. Сабақтан сұранып, айлап жұмыста болған кездерім де бар.

Басында күнделікті қанша тапсам да, үйге көмектесу үшін жинадым. Кейін өз болашағым үшін ақша жинауға көштім. Қазір табысымның бір бөлігін Отбасы

АҚША ЖИНАЙ АЛА МА?

банкке салып жүрмін. Алдағы мақсатым – баспана алып, содан кейін шаңырақ көтеру. Даяшы болып жұмыс істеген кезде күн сайын тапқан табысымды шашпай есептеп нәтижесінде сәйкесінше 8 миллион теңге жинадым. Осы сәтте оқу бітіріп Десанттық шабуылдау батальонында аға лейтенант болып қызмет атқарамын. Ең бастысы – мақсат пен тәртіп. Жастарға айтарым – аз болса да жинап үйрену керек. Еңбек ешқашан елеусіз қалмайды, - дейді ол.

Аяжан, 22 жаста, логистика мамандығы бойынша оқиды:

– Мен 2-курс студентімін. Қазір бір логистикалық компанияда көмекші қызметкер болып істеймін. Қатты қиналып жүрген жоқпын, бірақ күнделікті шығындар мен оқу ақысын өзім жабуға тырысамын. Ата-анам ауылда, оларға салмақ салмайын деймін.

Бір күні қаржы жөнінде семинарға қатысып, сонда айтылған: «Ақша жинауды ең аз сомадан баста» деген кеңесті ұстандым. Содан бері әр апта сайын 2–3 мың теңгеден болсын, жинауға тырысамын. Бұл аз көрінгенімен, бір-екі айда кәдімгідей сома жиналып қалады. Қазір өзімнің жеке бюджеттік кестем бар, қайда неге жұмсайтынымды алдын ала жоспарлап отырамын. Табыстың көлемі емес, ниет пен тәртіп маңызды екенін түсіндім, - дейді ару.

Жанат, 21 жаста, университет студенті:

– Ақша үнемдеу керек екенін білемін, бірақ шын айтсам, үнемдей алмаймын. Ай сайын ата-анамнан алатын 70–80 мың теңге жолақы мен тамаққа әрең жетеді. Кейде күнделікті шығындарды жоспарлауға тырысам, бірақ күтпеген жағдайда ақша

тез-ақ таусылып қалады. Қазір несие картасын ашып алып, айдың соңына дейін сонымен «құтылып» жүретін әдет қалыптасып кетті. Kaspi Red-ке тіркелгенмін, бастапқыда ыңғайлы көрінді, бірден ақша шығармайсың, бөліп төлей саласың. Бірақ бір қарағанда оңай көрінген бұл қызмет те мені кейде тығырыққа тіреп қояды. Себебі ақшаны бар сияқты сезініп, артық зат аламын, кейін соны төлеу үшін жалақымды немесе стипендиямды түгел соған жұмсап қоямын. Қолыңа көп ақша түспесе, қайдан жинайсың? - дейді азамат.

Осылайша, кейбіріміз ақша жинауды үйренсек, ал кейбіріміз қолдағы қаржымызды оңды-солды шашып, қарызға батып, қол жайып жүрміз. Көбіміздің қалтамыз тесік.... Не істеу керек?

МОТИВАЦИЯ БАР ЖЕРДЕ МҮМКІНДІК ТУАДЫ

Бұрынғыдай емес, қазір көптеген жастар ерте жасынан табыс табуға тырысады. Мектеп жасынан бастап фриланс, SMM, контент жасау, IT саласы, дизайн, аударма, репетиторлық – барлығы да қосымша табыс көзіне айналды. Бұл жастардың тек бір жалақыға қарап отырмай, қаржылық дербестікке ұмтылып жатқанын көрсетеді.

Кейбіреулер үй алу үшін «Отбасы банк», «Жетісу жастары», «Нұрлы жер», «7-20-25» сияқты бағдарламаларға қатысып, алғашқы жарнасын өздері жинап жүр. Бұл – оңай жол емес, бірақ үлкен табысқа бастайтын қадам. Жастардың бойындағы табандылық, үнемшілдік және арманға деген сенім – кез келген қиындықты жеңетін қуатты күш.

ШАҒЫН ҚАДАМ – ҮЛКЕН НӘТИЖЕ

Жинақ жасау үшін бірден үлкен соманы көздеу міндет емес. Тіпті айына 5-10 мың теңгеден бастап жинаған қаражат бірнеше айдан соң көлемді бола бастайды. Мұны жастар жақсы түсінеді. Көпшілігі автоматты түрде жинаққа ақша аудару жүйесін пайдаланып жүр. Бұл – қаржы мәдениетінің қалыптасуының нақты көрінісі. Қаржылық қиындықтар барлық елде, барлық ұрпақта болған. Бірақ әр дәуірдің өзінің мүмкіндігі бар. Бүгінгі жастар – әлемге ашық, білімге құштар, технологияны меңгерген буын. Олар үшін ақша жинау – арман емес, нақты жоспар. Бірі жеке кәсіп ашып, табыс табу көзін кеңейтсе, енді бірі шетелде білім алып, өз саласында кәсіби дамып келеді.

ҚАРЖЫЛЫҚ САУАТТЫЛЫҚ АРТЫП КЕЛЕДІ

Соңғы жылдары Қазақстанда қаржылық сауаттылыққа деген қызығушылық күрт өсті. Жастар тек ақша табуға емес, оны дұрыс басқаруға да ерекше назар аударып келеді. Бұған елімізде жүргізілген бірқатар зерттеулер дәлел.

Ұлттық Банк пен Қазақстан қаржыгерлер қауымдастығының 2023 жылы жүргізген сауалнамасы бойынша:

– Қаржылық сауаттылық деңгейі 2020 жылы 34% болса, 2023 жылы бұл көрсеткіш 44%-ға жеткен.

– 18–29 жас аралығындағы жастардың 68%-ы өз кірісі мен шығынын тұрақты түрде бақылап отыратынын айтқан.

– Жастардың 60%-ы банк қосымшаларын белсенді қолданып, депозит, мобильді төлем, QR арқылы төлеу сияқты құралдарды тиімді пайдаланады.

– Ал 42%-ы қаржыға қатысты білімнің онлайн курстар мен видеолар арқылы дамытып жатқанын көрсеткен.

Мұның бәрі жастар арасында қаржы мәдениеті мен жауапкершіліктің артып келе жатқанын білдіреді.

Сонымен қатар, Қазақстанда қаржылық сауаттылықты арттыру мақсатында арнайы жобалар іске қосылуда:

– «Қаржылық сауаттылық апталығы» – мектеппен колледж оқушыларына арналған сабақтар мен тренингтер ұйымдастырылады.

– Freedom Finance, Jusan Invest, Halyk Finance сынды ірі қаржы ұйымдары тегін вебинарлар, қаржы симуляторлары мен мобильді құралдар ұсынады.

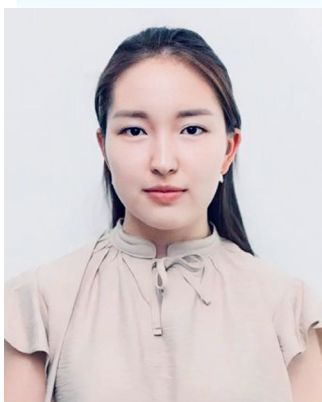
– YouTube, TikTok, Instagram сияқты платформаларда қазақ тілінде қаржылық кеңес

беретін жастардың аудиториясы мыңдап өсіп жатыр.

Бұрынғыдай «ақша туралы айту ұят» деген көзқарас артта қалды. Қазір жастар арасында «қаржылық сауат – табысты өмірдің кілті» деген түсінік қалыптасып келеді. Ең бастысы – жастар бұл бағытта әрекет етіп жатыр.

Қазақ жастары ақша жинай алады! Әрине, қиындықтар бар. Мысалы, бізде «үнемдеу» деген түсінік көбіне екінші орынға ысырылып, оның орнына той-думан, бір-біріне сый жасау сияқты салтқа негізделген шығындар басым тұрады. «Ұят болмасын» деген оймен көпшілік өз мүмкіндігінен артық қаржы жұмсап, жинақ туралы мүлде ойланбай жатады. Ең бастысы – мақсат пен табандылық. Ақша аз болуы мүмкін, бірақ тұрақты әдет, тәртіп пен өз-өзіне сенім болса, қазақ жастары да өз армандарын шындыққа айналдыра алады. Кішкентай қадам – үлкен нәтижеге бастайды. Бүгінгі саналы қаржылық шешім – ертеңгі тұрақты өмірдің кепілі.

Ақшаң болса қалтаңда алынатыны...

Зарина МАНАРБЕКҚЫЗЫ

Қарап отырсаң, бүгінде жұмыссыз жастардың қалтасы бос. Алайда жастың барлығы бірдей емес. Бірі айлықпен күнелтіп жүрсе, бірі шәкіртақысын үнемдеп, енді бірі қосымша кәсіптен нәпақа тауып отыр. Табыс көзі әртүрлі болғанмен, шығын бәріне ортақ. Осыны ой елегінен өткізгенде, «қазақ жастары ақша жинай ала ма?» деген сауал мені де біраз толғандырды.

Шыны керек, мен өзім де ай сайын тұрақты түрде депозитке ақша салып отырамын деп айта алмаймын. Жалақым көп емес. Жол ақысы, тамақ, киім-кешек, күтпеген шығындар – бәріне ақша кетеді. Кейде қалтама 10-15 мың теңге артық қалса, соның өзін жинауға тырысамын. Бірақ ол да тұрақты емес. Сондықтан өзім секілді жастар не ойлайды екен деп, 20–26 жас аралығындағы бірнеше жастан арнайы сауалнама алып көрдім. Сұрақтар қарапайым болды:

Ақша жинайсыз ба? Қандай мақсатқа?

Сіз үшін ақша жинау қиын ба, оңай ма?

Қандай әдіспен ақша жинайсыз? (банкте шот, үйде, қолданба т.б.)

Нәтижесі қызық болды – көпшілігі аз болса да ақша жинауға тырысады екен. Енді сол жастардың ойына үңіліп көрейік.

– Ақша жинаймын. Оны жинаудағы басты мақсатым – болашағым үшін жинап жатырмын. Болашақта отбасы құрам, сол кезде әке-шешеме жүк түсіргім келмейді. Өзімнің тойымды, басқа да барлық қаржылай жағынан ата-анама ауыртпалық салмай, өзімнің үйімді, көлігімді алып, отбасымды асырап, алдағы болашағым жарқын болуы үшін жинаймын. Ақша жинау мен үшін қиын, себебі пәтер жалдап тұрам және қасымда бауырларым бар – олардың оқуы, қымбатшылық, кредит қысады. Оның үстіне жақсы киініп, қыдырғым келеді, солай ақша жан-жақ жұмсалып кетеді. Бірақ банк шоттар арқылы әр ай сайынғы жалақымнан азда болсын жинап отырамын, – дейді Дияс.

– Ай сайынғы алатын жалақым көп емес, өзімнің жүріс-тұрысым мен ішіп-жеуден артылмайды. Бірақ әр айда 15 мың теңге болсын ақша жинауға құямын. Оны жинаудағы басты мақсатым – көзімнің еміне деп жинап жатырмын. Көзімді емдеткеннен кейін, ары қарай да басқа да нәрселер үшін ақша жинап бастаймын. Бірақ қазіргі кезде мендегі ең маңыздысы – осы болып тұр. Себебі маған ең маңыздысы – ол менің денсаулығым, – дейді Ирина.

– Мен ақша жинаймын. Негізгі мақсатым – болашақта баспана алу және шетелге саяхат жасау. Ақша жинауға көбіне артық шығындар (пәтер ақы төлеу, той-томалақтар, тренд және бренд деп ай сайын киім алу және т.б.) немесе сабырдың жетіспеуімен, нақты мақсаттың болмауы кедергі болады. Мен үшін ақша жинау кейде қиын, өйткені шығындар көп, өзімді бәрінен шектей беру де оңай емес. Бірақ нақты мақсат қойсам, жинау жеңілірек болады. Ақша жинау үшін нақты мақсат болу керек деп ойлаймын. Сол кезде мотивация болады. Мен ақша жинағанда көбіне банкте шот ашып, сонда салып қоямын, – дейді Эльвира.

– Әрине, ақша жинаймын. Баламның болашағы үшін. Әр степендияммен жеке кірік жасау кәсібімнен түскен ақшаның 10 пайызын жинап отырамын, – дейді Индира.

– Мен ақша жинамаймын. Қалай жинаймын жетпей жатса. Ай сайын 300 мың аламын, алайда пәтер, киім, тамақ, коммуналдық шығындар, тойлар, бұнын бәрі ақша. Тұрып жатқан жерге төлемесем үйсіз қалам, тамақ ішпей тағы жүре алмаймын. Тойға бармасан ол ұят, - дейді Мақсат.

Сауалнама барысында жастардың ойынан байқағаным – олар ақшаны бірі тек «бүгінгі қыдыруға» жинаса, енді бірі болашаққа, мақсатқа, үлкен арманға жинайды. Ал кейбірі мүлде ақша жинамайды. Қазіргі өмір сүру құны – жоғары. Бірақ соған қарамастан аздан болса да әр адам өз болашағына ақша жинайды. Бұл – жақсы нышан.

Кейбір жастар «жинасам да, керек кезде алып аламын» дейді. Бұл бір жағынан дұрыс та шығар – егер ол ақша шынымен қажет іс үшін жұмсалса. Бірақ әр нәрсеге ала берсең, ақша тұрып береке таппайды. Сондықтан бір теңге болса да, оны ұстай білу – үлкен өнер.

Р.С Өз басым ай сайынғы табысымнан аз болса да өзіме жинап отыруға тырысамын. Бұл – үйреншікті әдетке айналған. Жалақым көп болмаса да, оның белгілі бір бөлігін бөлек шотқа салып, тіпті ұмытып кетуге тырысамын. Сол ақша қатты керек болмаса, қолыма ұстамаймын. Жай ғана «қажет болар» деп емес, нақты бір мақсатпен, жоспармен сақтаймын.

Себебі мен түсінген бір нәрсе – ақша ұстай білетін адамға ғана пайда әкеледі. Қолыңда ақша тұр екен деп, көрінген жарнамаға, «скидка 50%» деген жазуға, уақытша қызығушылыққа беріліп кетсең, ертеңге ештеңе қалмайды. Сол үшін өзім секілді жастарға айтарым – ақшаны әр сәттік көңіл-күймен емес, ертеңгі өз болашағыңмен өлшеп жұмсау керек. Кездейсоқ дүние мен жарқыраған трендтерге емес, өзіңе шын пайдалы, ұзақ мерзімді қажет болатын дүниелерге ғана қаржы шығындаған дұрыс. Қалтанда тұрған 5 мың теңге – ертеңгі маңызды сәттің іргетасы болуы мүмкін. Сол үшін өзіңе сен, ақшаңа иелік ет. Ең бастысы – ақшаға емес, мақсатқа қызмет ет.

Зарина
БЫЖЫБЕК

Интернет, қосымшалар, шет тіліндегі фильмдер мен кітаптар – мұның бәрі тіл меңгеруді бұрынғыдан әлдеқайда жеңілдетіп жіберді. Ең бастысы – ниет пен тұрақтылық. Әркімнің үйрену жолы әртүрлі болса да, нәтижесі – ортақ: жаңа мүмкіндіктер, жаңа әлемдерге жол ашу.

Қызығушылық пен қабілет
қатар жүргенде...

Қазіргі заман – тіл білетіндердікі. Шетелге шығу, оқуға түсу, жұмыс табу, тіпті сүйікті сериалымызды түпнұсқада көру – бәрі шет тілін меңгерумен байланысты.

үшін үлкен мотивация. Себебі ол көп тілді қысқа уақытта меңгеруге болатынын дәлелдеді. Әр тілдің артында ата-анасының қолдауы, өз бетімен үйренуге деген ұмтылыс жатыр. Жазира – ерекше дарыны бар бала шығар, дегенмен оның табандылығы, күн сайын 1-2 сағат арнауы, оқуды ойынға айналдыра білуі – кез келгенімізге үлгі боларлық қасиет.

– Мектепте ағылшын сабағына күшті қатысатын едім. Сосын 10 жасымда әкем мені ағылшын курсына жазды. 1-2 аптадай үйрендім. Сол кезде курс мұғалімі менен тест алды. Сол кезде мен beginner-ді толық меңгерген екенмін. Сосын elementary деңгейімен жалғастырдым. Ары қарай курссыз өзім үйренейін деп шештім. Ағаммен бірге үйреніп жүрдім. 11-12 жасымда корей тілін үйрене бастадым. Әкем: «Корей тілін үйреніп көрсей», – деп ұсыныс тастады.

Сол кезде мен сіңілім екеуіміз бірге бастадық. Сосын үйреніп кеттік. Сол кезде қазақша контенттердің

ҚАЗІРГІ ЖАСТАР АРАСЫНДА БІРНЕШЕ ТІЛ БІЛУ – СӘН ЕМЕС, ШЫНАЙЫ ҚАЖЕТТІЛІККЕ АЙНАЛДЫ. БҰРЫН ҮШ ТІЛ МЕҢГЕРУ ТАҒАЛАРЛЫҚ ЖАҒДАЙ БОЛСА, ҚАЗІР ҚАЛЫПТЫ НӘРСЕ СЕКІЛДІ ҚАБЫЛДАНАДЫ. ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІЛЕРДЕН 8-10 ТІЛДІ ЕРКІН МЕҢГЕРГЕН ЖАСТАРДЫ ЖИІ КӨРЕМІН. БҮГІНГІ ТАҢДА ТІЛ БІЛУ – ТЕК БІЛІМ ҮШІН ЕМЕС, ӨМІРЛІК МҮМКІНДІКТЕРГЕ ЖОЛ АШАТЫН ҚҰРАЛ. БІР ТІЛ – БІР ӘЛЕМ. ТІЛДІ БІЛГЕН АДАМ БАСҚА ЕЛДІҢ МӘДЕНИЕТІН ТҮСІНІП, ӨЗ КӨКЖИЕГІН КЕҢЕЙТЕ АЛАДЫ.

қызығатынымды түсіндім. Тіл үйренуге көп көмектескен – ата-анам. Әсіресе әкем. Әкем мені кішкентайымнан оқытып келді. Кішкентайымда математиканы үйретті. Менің көп тіл үйреніп жүргенімнің себебі – әкемнің арқасы. Ол үнемі қолдау көрсетіп келеді.

жақсы көмекші.

Дәптер арна: Жаңа сөздерді жазып жүр, сөйлемдер құрастыр, шағын күнделік жүргіз.

АНА ТІЛДЕН АЛЫСТАМАЙ,
ӨЗГЕ ТІЛГЕ ЖОЛ АШУ

Тілді қалай
оңай үйренуге болады?

Тілді меңгеру үшін міндетті түрде ақылы курсқа бару шарт емес. Көп нәрсе өз ниетіңе байланысты. Үй жағдайында қолдануға болатын бірнеше қарапайым әрі тиімді әдіс:

Тілді күнделікті өмірге қос: Мысалы, телефоныңның тілін шет тіліне ауыстыр.

Күнде 10-15 сөз жатта: Бірақ жай жаттап қоймай, сөйлем құрап айт.

Тілді үйрену – бір күнде нәтиже беретін шаруа емес. Ол – күн сайын қайталап, тынымсыз ізденетіндерге ғана бағынады. Бүгін – үйрене бастаудың ең жақсы уақыты. Кеш болмай тұрып, өзіңе ең керек тілді таңдап, жайлап кірісіп кет. Қазір мүмкіндік көп, тек соны пайдалана білу керек. Әр тіл – жаңа есік. Сол есікті ашып көруге қорықпа.

8-10 тіл білетін жастар соның дәлелі. Біреуге ертегі сияқты көрінсе де, табандылық пен ынта болса бәріне жетуге болады. Әркімнің жолы бөлек, бірақ мүмкіндік бәріне бірдей. Мәселе – сол мүмкіндікті ұстап қалуда.

Бірақ осы сәтте ойға бір нәрсе

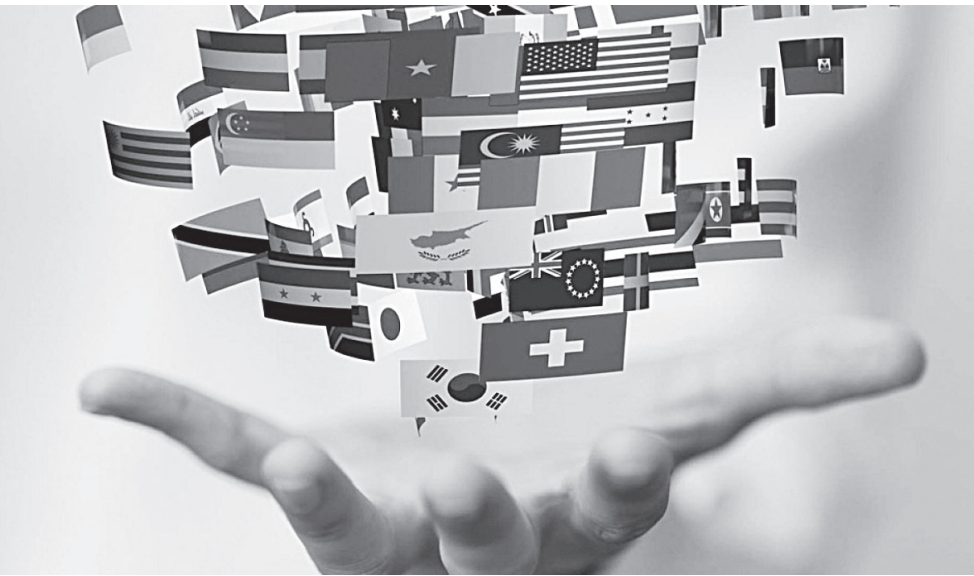
Сондықтан қазірдің өзінде кейбірі 3, 5, тіпті 8 тілге дейін меңгеріп үлгеруде. Олар ағылшын, корей, жапон, тіпті қытай мен неміс тілдерінде еркін сөйлейді, пікір жазады, видеоблог жүргізеді. Бірақ бұл оңай келетін дүние емес. Бірі кітаппен оқып үйренсе, енді бірі TikTok пен YouTube-тан лайфхак көріп үйренеді. Кейбір жастар курстарға барып, ұстаздың көмегімен тіл меңгерсе, тағы біреулер өз бетімен, біреудің көмегінен үйренуді жөн көреді. Бұл – нағыз табандылық пен қызығушылықтың жемісі. Әрине, бәріміз бірдей емеспіз. Көп жағдайда ұялшақтық, сенімсіздік, тіпті жалқаулық кедергі болады. Тіл үйренуге арналған қосымшалар көп болса да, оларды жүйелі пайдалану екінің бірінің қолынан келмейді.

Әлеуметтік желіде 13 жастағы Жазира есімді қыздың жазбасы жұртты таңғалдырды. Ол – сегіз тілді меңгерген жас дарын. Бәрі әкесінің 6 жасында алып берген ағылшын кітабынан басталыпты. Кейін курстарға барған, тесттен өткен, сіңілісімен бірге оқыған. Бір тілден соң екіншісін, одан кейін үшіншісін бастаған. Уақыт өте келе тілді ағылшынның көмегімен үйренуге дағдыланған. Сол себепті корей, француз, қытай, испан, жапон, неміс тілдерін де меңгере бастаған.

Жазираның оқиғасы – кез келген жас

аз екенін байқадым. Өзімнің ағылшын тілін білуімнің арқасында корей тілін ағылшынша үйреніп кеттім. Күніне тек 1 сағатымды арнадым. Себебі мен ағылшынға 2 сағатымды арнаған едім. 1 жыл өткен соң француз тілін бастадым. Оны да әкем айтты. Себебі мен бос уақытымда не істейтінімді білмедім. Сол кезде де сіңіліммен бастадым. Француз тілін де ағылшынша үйреніп бастадым. Сол кезде орыс тілінен деңгейім төмен еді. 3-4 айдан соң орыс тілін үйреніп бастадым. Мұны да сіңіліммен бірге үйрендік. Сосын 3 айдан соң, жаңа жыл – 2025 жылы қытай тілін үйрене бастадым. Оны да сіңіліме үйретейін деп шештім. Басында қиындау болып көрінді, бірақ бастадым. Оны да ағылшынның көмегімен үйрендім. Сол кезде сабақ кестем бойынша тағы бір тілді қосу керек еді. Ол тіл – испан тілі болды. Себебі қытай тілін бастаған соң, осы тіл қытай тілінен өзгеше деп ойлап, испан тілін бастадым. Бірден екі жаңа тілді үйреніп бастадым.

Одан соң жаз келді. Бос уақытым көп болды. Сосын 5 ай өткен соң жапон тілін үйрендім. Сосын қытай тілін бастағанымға қуандым. Себебі канджи қытай тіліндегі иероглифтерге ұқсады. Қазір үйрену оңайырақ. Сосын 1 ай өткен соң неміс тілін бастағым келді. Себебі қытай тілінен соң, тілдерге қатты

Фильм, мультфильм, сериал көр: Субтитрмен көріп, тыңдауыңды дамытуға болады.

Тіл қосымшаларын қолдан: Duolingo, HelloTalk, LingQ, Memrise секілді тегін ресурстарды жүйелі қолдан.

Дос тап: Сол тілде сөйлейтін адаммен сөйлесу. HelloTalk секілді платформалар

оралады. Бүгінде жастар өз ана тілінен бөлек бірнеше шет тілін меңгеріп жатыр. Бұл қуантады. Алайда кейбірі өзге ұлттың тілінде еркін сөйлеп жүріп, өз ана тілін жетік білмейтіні қынжылтады. Тіл үйрену керек, бірақ өз тілімізді ұмытпай, қадірлей жүріп үйренейік.

P.S Шыны керек, бұл мақаланы жазып отырып өзім де ойға қалдым. Әрине, бәріміз бірдей 8 тілді меңгермейміз, бірақ біреуін меңгеріп көру – ешқашан кеш емес. Бастысы – тіл үйренуді қиын шаруа деп қорықпай бастау. Мен де бұрын «уақытым жоқ», «қолым тимейді», «қабілетім жетпейді» деп көп сылтау айтатынмын. Бірақ осы сияқты нәрселерді көргенде, өзімнен ұялып кететін кездер болады. Сондықтан енді өзім де баяу болса да, тіл үйренуді қайта бастап жатырмын. Сен де байқап көр. Бәлкім, бұл сенің ең үлкен жетістігіңнің бастауы болар.

Бейсенбі - Четверг, 31 шілде

ХАБАР

05.00 «Дүлдүлдер дүбірі»
06.00 Телехикая «Өз үйім»
07.00 «Cover show-3» Мейрамбек Бесбаевпен
09.00 Мультсериал «Корги по имени Моко. Защитники планеты»
09.30 Сериал «Зимородок-2»
11.30 «ОйнаIQ»
12.30 Телехикая «Келінжан-3»
14.00, 20.00 Телехикая «Әйел бақыты»
16.00, 22.00, Сериал «На твоей стороне»
18.00 Новости
18.30 Жаңалықтар
19.00 Телехикая «Әпке»
00.00 Сериал «Перекресток»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «П@утина»
07.00 «Kogemiz-шоу»
08.00 «Қайырлы таң. Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 «Жить здорово»
10.55 «Давай поженимся!»
11.45 Сериал «Триггер-2»
13.00 «Пусть говорят»
14.10 «Новости»
18.30 «Басты жаңалықтар»
19.00 «Kogemiz-шоу»
14.20 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike»
20.00 «Главные новости»
20.30 Сериал «Ангел мести»
00.45 Ночной кинотеатр.
«Будь со мной»
02.30 «Жаңалықтар»
02.40 «Паутина»
02.20 «Новости»
03.35 «Басты жаңалықтар»
04.00 «Ең алғашқы»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.25 «Тоғжан»
09.30 «Вечерние Новости»
10.00 «Было Дело»
11.00 «Шеф-6»
12.50 «Порт»
14.50 «Цвет страсти»
16.40 «Реальная мистика»
18.30 «Өкінбе сен»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.30 «Шеф-6»
23.30 «Порт»
01.20 «Никто не идеален»
02.50 «Өкінбе сен»
04.30 «Кел, шырайық»
06.10 Кешкі жаңалықтар

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.15 «Саулықтың сыры»
09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы)
10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.30 Новости (Алматы облысы)
11.00 Новости (Жетісу облысы)
11.30 «Ой-сарап»
12.00 «Шаңырақ»
12.50 «Саулықтың сыры»
13.05 «19 аймақ»
13.40 «Әсем әуен»
14.00 «Мақсатына жеткен-

дер»
14.30 «Агро аймақ»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир/
15.20 «Әсем әуен»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 «Біздің өңір»
17.00 «Ой-сарап»
17.30 «Әсем әуен»
18.00 «19 регион» /тікелей эфир/
18.40 «Қазақ үні»
19.00 «Шыңыраудан шыңға»
19.30 «Ащы да болса...»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алматинская область)
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 «Біз жанбасақ»
22.45 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00, 04.00 «Әзіл студио»
06.30, 01.20 «31 әзіл»
06.50, 20.00 Информбюро (рус./каз.)
08.00, 00.20 «Көркем жігіт» телехикаясы
09.30 М/с «Кунг-фу Панда»
10.30 М/с «Пингины Мадагаскара»
11.30 М/с «Губка Боб»
13.20 Х/ф «Бандитки»
15.20 «Астерикс и обеликс против цезаря»
17.50 «Астерикс и обеликс. Миссия клеопатра»
21.00 Х/ф «Другой мир. Восстание ликанов»
22.50 «12.00» телехикаясы
02.30 «Time Vine»
03.00 «TikTok show»
03.20, 05.00 What's up?
04.20 «1001 Әзіл»
04.30 Телевикторина «Bala battle»
05.20 «Ризамын»

7 КАНАЛ

06.00,05.50 Өнұран
06.02 Телехикая «Хақ»
07.00 «Зың-зың Күлпәш»
09.00, 00.40 Жаңалықтар. Новости
09.30 «Жұлдызды шаңырақта»
10.00, 20.00 Сериал «Великоленный век»
11.10, 21.00 Сериал «Стамбульская невеста»
13.10 Т/с «Священные узы»
14.10 Т/х «Өмірдің өзі»
15.00, 23.40 «Әзілің жарасса...»
16.00 «Ночь»
22.40 Сериал «1001»
17.00 Сериал «Отречение»
18.00 Жаңалықтар
18.10 Телехикая «Жүрекке жазылған жол»
19.30 Новости
19.40 Телехикая «Өсекшілер»
01.00 Здоровье с Айнур Тажиной
01.30 Әйгерім Сейфолланың Сырласуы
02.30 «Жұлдызды шаңырақта»
03.00 Q-елі
04.00 Т/х«Тек қана қыздар»
05.00 Т/х «Бастық боламын»

Жексенбі - Воскресенье, 3 тамыз

ХАБАР

05.00 «Jeti qazypa»
07.00 «Тамаша»
07.30 «Құс қанат ғұмыр »
09.30 «Мармадок»
10.50 «Пингвиненок ПО-РОРО»
12.00 «Саботаж»
14.00 «Жайдарман»
16.00 «Келінжан-3»
19.00 «Алғашқы»
20.00 «Қызық таймс»
21.00 «Зита и Гита»
00.00 «Где мой дом?»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Ең алғашқы»
07.00 «Паутина»

08.35 «Воскресные беседы»
09.35 «В час беседы»
13.35 «Приговор идеальный пары»
18.00 «Прощение»
20.00 «Кривое Зеркало души»
00.00 «Ночные сестры»
01.50 «Паутина»
03.30 «Ең алғашқы»

КТК

07.00 ҚР ӨНҰРАНЫ
07.05 «Әнім Сен Едің»
08.00 «Кел, шырайық»
10.10 «Мама всегда права»
14.00 «Цвет страсти»
18.00 «Махаббат әлемі»

Жұма - Пятница, 1 тамыз

ХАБАР

05.00 «Дүлдүлдер дүбірі»
06.00 «Өз үйім»
07.00 «Cover show-3»
09.00 «Корги по имени Моко»
09.30 «Зимородок-2»
11.30 «Ойнайық»
12.30 «Келінжан-3»
14.00,20.00 «Әйел бақыты»
16.00,22.00 «На твоей стороне»
18.00 Новости
18.30 Жаңалықтар
19.00 «Әпке»
00.00 «Перекресток»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «П@утина»
07.00 «Kogemiz-шоу»
08.00 «Қайырлы таң»
09.00 «Доброе утро, Казахстан»
10.00 «Жить здорово»
10.55 «Давай поженимся»
11.45 «Триггер-2»
13.00 «Пусть говорят»
14.10 «Новости»
14.20 «Жаңалықтар»
14.30 «Qoslike»
18.30 «Басты жаңалықтар»
19.00 «Көреміз шоу»
20.00 «Главные новости»
20.30 «Поле чудес»
21.45 «Молчание»
01.55 «Новости»
02.00 « Жаңалықтар»
02.10 «Паутина»
03.05 «Басты жаңалықтар»
03.30 «Ең алғашқы»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.25 «Тоғжан»
09.30 «Вечерние Новости»
10.00 «Было Дело»
11.00 «Шеф-6»
12.50 «Порт»
14.50 «Цвет страсти»
16.30 «Реальная мистика»
18.30 «Қаралы Жесір»
20.35 Кешкі жаңалықтар
21.00 Вечерние новости
21.30 «Девочки не плачут»
01.00 «Никто не идеален»
02.30 «Өкінбе сен»
04.00 «Кел, шырайық»
05.40 «Әнім сен едің»
06.10 Кешкі жаңалықтар

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.15 «Саулықтың сыры»
09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы)
10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.30 Новости (Алматы облысы)
11.00 Новости (Жетісу облысы)
11.30 «Ой-сарап»
12.00 «Ұлт ұяты»
12.50 «Саулықтың сыры»
13.05 «19 регион»
13.40 «Әсем әуен»
14.00 «Шыңыраудан шыңға»

21.00 «Когда спадет пелена »
00.50 «Никто не идеален»
02.25 «Бұл махаббат қой »
03.30 «Махаббат әлемі »
06.00 «Әнім сен едің»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
08.45 «Саулықтың сыры»
09.00 «Апта» (Жетісу облысы)
09.30 «Апта» (Алматы облысы)
10.00 «Апта» (Область Жетысу)
10.30 «Апта» (Алматинская область)
11.00 «Әсем әуен»
12.00 «Біздің толқын»
12.50 «Саулықтың сыры»

14.30 «Ащы да болса...»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир/
15.20 «Өзеюжарды»
16.00 Новости/прямой эфир
16.20 «Біз жанбасақ»
17.10 «Ой-сарап»
17.30 «Жетісу әуендері»
18.00 «Әсем әуен»
18.35 «Менің анам»
19.00 «Зейнеп апаның әңгімелері»
19.30 «Абадан»
19.50 «Қазақ үні»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алматинская область)
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 «Менің балалық шағым»
22.45 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

05.58 ҚР ӨНҰРАНЫ
06.00,04.00 «Әзіл студио»
06.30, 01.10 «31 әзіл»
06.50,20.00 Информбюро
08.00,23.50 «Сенім»
09.30 «Кунг Фу Панда»
10.30 «Пингины Мадагаскар»
11.30 «Губка боб»
13.20 «Астерикс и Обеликс»
15.50 «Гринго»
18.00 «Рэмбо»
21.00 «Ангелы и Демоны»
23.50 «12.00» телехикая
02.50 «Time vine»
03.00 Тик ток шоу
03.20,05.00 «Wats up?»
04.20 «1001 Әзіл»
04.30 «BALA BATTLE»
05.20 «Ризамын»

7 КАНАЛ

06.00,05.50 Өнұран
06.02 «Хақ»
07.00 «Зың-зың Күлпәш»
09.00 Жаңалықтар. Новости
09.30 «Жұлдызды шаңырақта»
10.00,20.00 «Великоленный век.Көсем»
11.10,21.00 «Стамбульская невеста»
13.10 «Священные узы»
14.10 «Өмірдің өзі»
15.00, 23.40 «Әзілің жарасса...»
16.00,22.30 «1001-түн»
17.00 «Отречение»
18.00 Жаңалықтар
18.10, 19.40 «Жүрекке жазылған жол»
19.30 Новости
19.40 «Өсекшілер»
00.40 Динара Сатжан
01.00 Айнур Тажиной
01.30 «Айгерім Сейфолланың сырласуы»
02.30 «Жұлдызды шаңырақта»
03.00 Q-елі
04.00 «Тек қана қыздар»
05.00 «Бастық боламын»
05.53 Үзіліс

13.05 «Ділмар»
13.45 «Қазақ үні»
14.00 «Ұлт ұяты»
14.50 «Әсем әуен»
15.00 «Шаңырақ»
15.50 «Әсем әуен»
17.35 «Агро аймақ»
18.00 «Единый народ»
18.30 «Келіп көр»
19.00 «Өзекжарды»
19.30 «Арнайы репортаж»
20.00 «Екі сазгер - бір өнер» концерті
22.00 «Шірікін-ай»
23.05 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00,05.00 «Әзіл студио»
07.00 «Күліп All»
07.30 «Тәтті шоу»
08.00 «Губка боб»

Сенбі - Суббота, 2 тамыз

ХАБАР

05.00 «Jeti qazypa»
07.00 «Тамаша»
08.00 «Абайлаңыздар»
10.00 «Мармадюк»
11.20 «Фиш и Чипс»
12.00 «Зита и Гита»
15.00 «Қызық таймс»
16.15 «Келінжан-2»
19.00 «Жайдарман»
21.00 «Саботаж»
23.00 «Любой проблема шешеміз»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Ең алғашқы»
07.10 «П@утина»
08.45 «Молчание»
13.00 «Минус один»
17.05 «ээхх разгуляй!»
20.00 «В час беды»
00.00 «Модель»
01.50 «Паутина»
03.30 «Ең алғашқы»

КТК

07.00 ҚР ӨНҰРАНЫ
07.05 «Әнім сен едің»
08.00 «Кел , шырқайық!»
10.00 Вечерние Новости
10.30 «Девочки не плачут»
14.00 «Цвет страсти»
18.00 «Ән шашу»
21.00 «Мама всегда права»
01.00 «Никто не идеален»
02.40 «Махаббат пен қорқыныш»
04.00 «Ән шәмші»

ЖЕТИСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық»
09.15 «Саулықтың сыры»
09.30 Жаңалықтар (Алматы облысы)
10.00 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.30 Новости (Алматы облысы)
11.00 Новости (Жетісу облысы)
11.30 «Ой-сарап»
12.00 «Біздің толқын»
12.50 «Саулықтың сыры»
13.05 «Әсем әуен»
13.35 «Менің анам»
14.00 М/ф «Қажымұқан»
14.30 «Абадан»
14.50 «Қазақ үні»
15.00 «Аман болайық»
15.40 «Әсем әуен»
16.20 «Менің балалық

шағым»
17.00 «Әсем әуен»
17.35 «Ғибрат»
18.00 «Ділмар»
18.50 «Әсем әуен»
19.00 «Ұлт ұяты»
19.55 «Біздің өңір»
20.30 «Апта» (Жетісу облысы)
21.00 «Апта» (Алматы облысы)
21.30 «Апта» (Область Жетысу)
22.00 «Апта» (Алматинская область)
22.35 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00,04.40 «Әзіл студио»
07.00 «Күліп all»
07.30 «Тәтті шоу»
08.00 «Губка боб»
09.00 «Кунг фу панда»
09.30 «Готовим с Адель»
10.00 «Алдараспан»
11.50 «Саумал»
12.40 «Адал алаяқтар »
14.40 «Три богатыря» мультфилм
16.20 «Три богатырь ход конем»
18.00 «Последний богатырь»
20.10 «Новый Человек паук»
23.00 «Другой мир»
01.00 «Біздің шоу»
02.00 «Тайм Вайн»
02.50 «Тик ток» шоу
03.10 «31 әзіл»
04.00 «Тамаша лайф»
05.00 «1001 әзіл»
05.10 «BALA BATTLE»
05.30 «What's up?»

7 КАНАЛ

06.02 «Тақиясыз періште»
07.30 «Зың зың Күлпаш»
09.50 «Сандық гигиена»
10.00, 20.00 «Великоленный век.Көсем»
13.30,21.00 «Стамбульская невеста»
15.30,22.40 «1001 ночь»
16.30 «Жетінші студия»
17.40, 03.30 «Q –елі»
18.00 «Тұрсынбек Қабатов»
23.40 «За нас двоих»
02.00 Айгерім Сейфолла
03.00 «Жұлдызды шаңырақта»
04.00 «Тек қана қыздар»
05.00 «Бастық боламын»
05.53 «Үзіліс»

7 КАНАЛ

06.00,05.45 Өнұран
06.02 «Тақиясыз періште»
07.00 «Зың Зың Күлпәш»
09.30, 03.00 «Q –елі»
10.00, 20.00 «Великоленный век.Көсем»
13.30, 21.00 «Стамбульская невеста»
15.30,22.40 «1001 ночь»
16.30 «Жетінші студия»
17.40 «За нас двоих»
23.40 «Әзілің жарасса»
00.40 Сырласу Әйгерім Сейфолламен
01.40 «Қызықты Weekend»
02.30 «Жұлдызды шаңырақта»
04.00 «Тек қана қыздар»
05.00 «Бастық Боламын»
05.45 «Үзіліс»

ҰСЫНЫСТАР (ЖАРИЯ ОФЕРТА)

«КҚЕО-Талдықорған» ЖШС Сізге төменде келтірілген шарт негізінде Жетісу және Алматы облысының аумақтық бірліктерінде газ тұтыну жүйелері мен газ жабдықтарына техникалық қызмет көрсету жұмыстарын орындауды ұсынады.

Осы ұсыныс жария ұсыныс (Жария оферта) болып табылады және Сіз өтінім берген кезде және/немесе орындалған жұмыстар актісіне қол қойылған кезден бастап Сіздің тарапыңыздан қабылданған (Акцепт) болып есептеледі.

Тұрмыстық тұтынушылардың газ тұтыну жүйелері мен газ жабдықтарына техникалық қызмет көрсету шарты

Осы Шарт жария шарт болып табылады және Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2014 жылғы 12 қарашадағы №117 бұйрығымен бекітілген Үлгі шартының, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 387-бабының, 394-бабы 2-тармағының, 395-бабының 1 және 5-тармақтарының, 396-бабының 3-тармағының негізінде жасалады.

Бұдан әрі «Орындаушы» деп аталатын, «КҚЕО-Талдықорған» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі атынан Жарғы негізінде әрекет ететін директор Исмагулов А.А. бір тараптан, және бұдан әрі «Тапсырыс беруші» деп аталатын, газ тұтыну жүйелері мен газ жабдықтарын пайдаланатын әрекетке қабілетті жеке тұлға екінші тараптан, төмендегілер туралы осы шартты жасасты:

1-тарау. Шарттың нысанасы

1. Осы Шартқа сәйкес Орындаушы Тапсырыс берушінің тұрғын (тұрғын емес) үй-жайында орнатылған газ тұтыну жүйелеріне техникалық қызмет көрсету жөніндегі жұмыстарын жүргізуге міндеттенеді, ол өз кезегінде, жоғарыда көрсетілген жұмыстарды қабылдауға және оған ақш төлеуге міндеттенеді.

2. Газ тұтыну жүйелеріне техникалық қызмет көрсету мыналарды қамтиды:

1) газ жабдығын орнатудың және газ құбырларын тартудың газбен жабдықтау жобасына және абонент карточкасына сәйкестігін тексеру (визуалды түрде);

2) газ құбырларына және газ жабдығына еркін қол жеткізудің бар-жоғын тексеру (визуалды түрде);

3) газ құбырларының боялу және бекітілу жай-күйін, ғимараттың сыртқы және ішкі конструкциялары арқылы газ құбырлары тартылатын жерлерде футлярлардың болуын және тұтастығын тексеру;

4) газ құбырларының және арматураның, тұрмыстық газ жабдықтарының герметикалық жалғанған жерлерін аспаптық әдіспен немесе сабынды эмульеммен тексеру;

5) газ жабдығының тұтастығы мен жарактаудын тексеру;

6) газ құбырларында орнатылған қрандардың жұмыс қабілеттілігі мен майлануын тексеру;

7) түтіндік және желдеткіш каналдардың тарту күшін, газ жабдығын түтіндік каналымен жалғастырушы құбырлардың жай-күйін, жану үшін ауа ағымының бар-жоғын тексеру;

8) тұрмыстық газ жабдығының қрандарын бөлшектеу және майлау;

9) тұрмыстық газ жабдығының қауіпсіздік автоматикасының жұмыс қабілеттілігін, оның жөнделгендігін және реттелгендігін тексеру;

10) жанарғыны ластанудан тазалау, жабдықтың барлық жұмыс режимінде газдың жану процесін реттеу;

11) газ жабдығының жекелеген топтары мен бөлшектерін ауыстыру немесе жөндеу қажеттілігін анықтау;

12) газ жанарғысының, жабдықты жандырғанға дейін және одан кейін түтін тартқыштың болуын міндетті тексеру туралы ескертетін түтіндікке жану өнімін бұратын аспаптардың қасында арнайы тақтайшалардың бар-жоғын тексеру;

13) тұтынушыларға келесі техникалық қызмет көрсету күні мен Орындаушының байланыс деректері көрсетілген жадынама бере отырып, тұрмыста газды қауіпсіз пайдалану қағидалары бойынша жыл сайынғы нұсқама беру;

14) шифтағы реттеуіш пункттеріне, газ құбырларын тоттанудан қорғау қондырғыларына қызмет көрсету (олар болған жағдайда);

15) Тапсырыс берушіге тиесілі газ құбырларын қажеттілігіне қарай сырлау;

16) қажет болған кезде газ тұтыну жүйелерін сулы-мұзды бітелулерінен газарту.

3. Техникалық қызмет көрсетуге жататын газ жабдығының атауы, тұрпаты мен саны осы Шартқа қосымшаға сәйкес нысан бойынша ресімделетін абонент карточкасында көрсетіледі.

4. Үйішілік газ жабдығын жөндеу жөніндегі жұмыстар және осы Шартта көзделген жұмыстар, оның ішінде тораптар мен бөлшектерді ауыстыру тапсырыс берушінің өтінімі бойынша жүзеге асырылады.

5. Осы Шарттың 2-тармағында санамаланған жұмыстар тапсырыс берушіде техникалық регламенттер мен үлгілік және (немесе) мемлекетаралық стандарттарға сәйкес келетін, дұрыс жұмыс істейтін және түтін мен желдетпе арналары тексерістерденен уақтылы еткізілген газ жабдығы болған кезде іске асырылады.

ПРЕДЛОЖЕНИЯ (ПУБЛИЧНАЯ ОФЕРТА)

ООО «РЦКУ-Талдықорған» предлагает выполнить для Вас работы по техническому обслуживанию газопотребляющих систем и газового оборудования на условиях договора, размещенного ниже, в следующих территориальных единицах: область Жетісуы и Алматинская область (при наличии возможностей).

Настоящее предложение является публичным предложением (Публичная оферта), и считается принятой с Вашей стороны (Акцептом) при подаче Вами заявки на выполнение работ и/или подписания Вами акта выполненных работ.

Договор технического обслуживания газопотребляющих систем и газового оборудования бытовых потребителей

Настоящий Договор является публичным и заключается на основании и в соответствии с Типовым договором, утвержденного приказом Министерства энергетики РК от 12 ноября 2014 года № 117 и ст.387, а также п.2, ст.394, п.1 и 5 ст.395, п.3, ст.396 ГК РК.

Товарищество с ограниченной ответственностью «РЦКУ-Талдықорған» в лице директора Исмагулова А.А., действующего на основании Устава, именуемое в дальнейшем «Исполнитель», с одной стороны, и дееспособное физическое лицо, эксплуатирующее газопотребляющие системы и газовое оборудование, именуемое в дальнейшем «Заказчик», заключили настоящий договор (далее – Договор) о нижеследующем.

Глава 1. Предмет Договора

1. В соответствии с настоящим Договором Исполнитель обязуется производить выполнение работ по техническому обслуживанию газопотребляющих систем, установленных в жилом (нежилом) помещении заказчика, который, в свою очередь, обязуется принимать и оплачивать вышеуказанные работы.

2. Техническое обслуживание газопотребляющих систем включает в себя:

1) проверку (визуальную) соответствия установки газового оборудования и прокладки газопроводов проекту газоснабжения и картотке абонента;

2) проверку (визуальную) наличия свободного доступа к газопроводам и газовому оборудованию;

3) проверку состояния окраски и креплений газопровода, наличие и целостность футляров в местах прокладки газопроводов через наружные и внутренние конструкции зданий;

4) проверку герметичности соединений газопроводов и арматуры, бытового газового оборудования приборным методом или мыльной эмульсией;

5) проверку целостности и укомплектованности газового оборудования;

6) проверку работоспособности и смазки кранов, установленных на газопроводах;

7) проверку наличия тяги в дымовых и вентиляционных каналах, состояние соединительных труб газового оборудования с дымовым каналом, наличие притока воздуха для горения;

8) разборку и смазку кранов бытового газового оборудования;

9) проверку работоспособности автоматики безопасности бытового газового оборудования, ее наладку и регулировку;

10) очистку горелок от загрязнений, регулировку процесса сжигания газа на всех режимах работы оборудования;

11) выявление необходимости замены или ремонта отдельных узлов и деталей газового оборудования;

12) проверку наличия специальных табличек у газовых горелок, приборов с отводом продуктов сгорания в дымоход, предупреждающих об обязательной проверке наличия тяги до и после розжига оборудования;

13) ежегодный инструктаж потребителей по правилам безопасного пользования газом в быту с предоставлением памятки с указанием даты следующего технического обслуживания и контактных данных Исполнителя;

14) обслуживание шкафных регуляторных пунктов, установок защиты газопроводов от коррозии (при их наличии);

15) покраску газопроводов, принадлежащих заказчику, по мере необходимости;

16) очистку газопотребляющих систем от водяных ледяных закупорок при необходимости.

3. Наименование, тип, страна производитель и количество газового оборудования, подлежащего техническому обслуживанию, указываются в картотке абонента, оформляемой по форме согласно приложению к настоящему Договору.

4. Работы по ремонту внутримомового газового оборудования и работы, не предусмотренные в настоящем Договоре, в том числе с заменой узлов и деталей, осуществляются по письменной заявке заказчика за отдельную плату.

5. Работы, перечисленные в пункте 2 настоящего Договора, осуществляются при наличии у Заказчика газового

2-тарау. Орындаушының құқықтары мен міндеттері

6. Орындаушы:

1) Шарттың талаптарына сәйкес техникалық қызмет көрсету жөніндегі жұмыстарды уақтылы және сапалы орындауды қамтамасыз етуге;

2) газ тұтыну жүйелеріне техникалық қызмет көрсетуді жылына кемінде бір рет орындауға;

3) тапсырыс беруші жоспардан тыс жұмыстарды (өтінім бойынша жөндеу) жүргізу қажеттігі туралы өтініш жасаған кезде, оларды келісілген мерзімдерде орындауға;

4) Тапсырыс берушіні газ жабдығын пайдалану жөнінде бастапқы және қайта нұсқамадан өткізуге;

5) газ берушіні Тапсырыс берушіге газ беруді тоқтату қажеттілігі туралы мынадай жағдайларда хабардар етуге:

орнатылған газ жабдығын өз бетінше тасымалдау, монтаждау және бөлшектеу және қосымша газ жабдығын өз бетінше орнату, газ жабдығын мақсатынан тыс пайдалану, оларды пайдалану жөніндегі нұсқаулықтардың талаптарын бұза отырып, газ жабдығын пайдалану кезінде;

6) осы Шарттың қолданылуы тоқтатылған кезде Тапсырыс берушінің газ тұтыну жүйесі мен газ жабдығына техникалық қызмет көрсетуді тоқтату туралы газ берушіні хабардар етуге міндетті.

7. Орындаушы:

1) газ берушіні Тапсырыс берушіге газ беруді тоқтату қажеттілігі туралы мынадай жағдайларда:

аварияларды жою кезінде; жоспарлы жөндеу жұмыстарын жүргізген кезде;

газ жабдығының, түтіндік және желдеткіш каналдарының қанағаттанарлықсыз жай-күйінде және бұзылған жағдайында, техникалық жай-күйі туралы оң қорытындымен қоса тексеру актілері болмаған кезде;

газ жабдығын өз бетінше ауыстыру, монтаждау және демонтаждау, қосымша газ жабдығын өз бетінше орнату, газ жабдығын мақсатқа сай пайдаланбау, оларды пайдалану жөніндегі нұсқаулықтардың талаптарын бұза отырып газ жабдығын пайдалану кезінде;

Тапсырыс беруші газ тұтыну жабдықтарына және газ жабдығына техникалық қызмет көрсету (жөндеу) үшін Орындаушының өкілдеріне қол жеткізуді қамтамасыз етпеген кезде, оны жазбапа ескерткеннен кейін екі ай өткен соң хабардар етуге құқылы. Бұл ретте Орындаушы жоғарыда көрсетілген негіздер бойынша газ беруді тоқтату нәтижесінде Тапсырыс берушіде пайда болған шығындар, залалдар үшін жауапты болмайды;

2) Тапсырыс берушінің өтінімі бойынша қолданыстағы газ тұтыну жүйесінің жаңадан орнатылған газ жабдығын іске қосуды, жөндеуді, осы Шартпен көзделмеген жеке төлем үшін газ аспаптарының тораптары мен бөлшектерін ауыстыруды жүргізуге;

3) Тапсырыс берушінің дербес деректерін жинауға, өңдеуге және оларды үшінші тұлғаларға беруге;

4) Осы Шарттың талаптарына сәйкес газ тұтыну жүйелері мен газ жабдығына техникалық қызмет көрсеткені үшін төлемді уақытында әрі толық көлемде алуға құқылы.

3-тарау. Тапсырыс берушінің құқықтары мен міндеттері

8. Тапсырыс беруші:

1) газ жабдығын пайдалану жөніндегі нұсқаулықтарға және тұрмыста газды қауіпсіз пайдалану талаптарына сәйкес оны пайдалануын қамтамасыз етуге;

2) газ жабдығы, түтіндік пен желдеткіш каналдары жарамсыз болған, газдың иісі шыққан кезде, газды пайдалануды жедел тоқтатуға және Орындаушы мен газ тарту ұйымының авариялық қызметіне, топтық резервуарлық қондырғы иесіне немесе газ толтарту станциясының иесіне хабарлауға, үй-жайдың өтпелі желдетілуін қамтамасыз етуге;

3) түтіндік және желдеткіш каналдарын жаппауға, тығындамауға, жапсырмауға, қоқыспен толтырмауға;

4) Орындаушының өкіліне (қызметтік куәлікті немесе жеке басын куәландыратын құжатты көрсеткен кезде), газ жабдығына жөндеу қажет болған кезде - қарап тексеру үшін, ал авариялық жағдайлар кезінде - тәуілеткі кез келген уақытында қол жеткізуді қамтамасыз етуге міндетті. Орындаушы техникалық қызмет көрсетуді жүргізген кезде газдандырылған объектіге газбен жабдықтау жобасының (атқарушы-техникалық құжаттаманың) көшірмесін ұсынуға;

5) қолданыстағы жабдықты және газ құбырларын, түтіндік және желдеткіш каналдарын өз бетінше газдандыру, бөлшектеу, құрылысын өзгерту және жөндеу (оның ішінде ауыстыру), қосымша газ жабдығын монтаждау жөніндегі жұмыстарды жүргізбеуге және оларды жүргізуге жол бермеуге;

6) газ жабдығының алдында және ажыратқышта (тіреуіштер) іске қосу қрандарының орналасқан жерін бітемеуге;

7) газ жабдығын қауіпсіз пайдалану туралы бұзушылықтарды анықтау/жою актісіне сәйкес, орындаушы анықтаған бұзушылықтарды жоюға;

8) бес жұмыс күнінің ішінде

оборудования, соответствующего техническим регламентам и национальным стандартам, исправных и своевременно прошедших осмотры дымовых и вентиляционных каналов.

Глава 2. Права и обязанности Исполнителя

6. Исполнитель обязан:

1) обеспечивать своевременное и качественное выполнение работ по техническому обслуживанию в соответствии с условиями Договора;

2) выполнять техническое обслуживание газопотребляющих систем не реже одного раза в год;

3) при обращении Заказчика о необходимости проведения внеплановых работ (ремонт по заявке), выполнить их согласованные сроки;

4) проводить первичный и повторный инструктажи Заказчику по эксплуатации газового оборудования;

5) уведомить поставщика газа о необходимости прекращения подачи газа заказчику в следующих случаях:

при самовольном переносе, монтаже и демонтаже установленного газового оборудования, и самовольной установке дополнительного газового оборудования, использовании газового оборудования не по назначению, эксплуатации газового оборудования с нарушением требований инструкций по их эксплуатации;

6) при прекращении действия настоящего Договора уведомить Поставщика газа о прекращении технического обслуживания газопотребляющей системы и газового оборудования Заказчика.

7. Исполнитель имеет право:

1) уведомить поставщика газа о необходимости прекращения подачи газа заказчику в следующих случаях:

во время ликвидации аварий;

во время проведения плановых ремонтных работ;

при неудовлетворительном состоянии и неисправности газового оборудования, дымовых и вентиляционных каналов, отсуствия актов обследования с положительным заключением о техническом состоянии;

при самовольном переносе, монтаже и демонтаже газового оборудования, самовольной установке дополнительного газового оборудования, использовании газового оборудования не по назначению, эксплуатации газового оборудования с нарушением требований инструкций по их эксплуатации;

по истечении двух месяцев после письменного предупреждения Заказчика, при необеспечении Заказчиком доступа представителям Исполнителя для технического обслуживания (ремонта) газопотребляющих систем и газового оборудования. При этом Исполнитель не несет ответственности за потери, убытки, возникшие у Заказчика в результате прекращения подачи газа по вышеуказанным основаниям;

2) по заявке Заказчика производить пуск вновь установленного газового оборудования действующей газопотребляющей системы, ремонт, замену узлов и деталей газовых приборов за отдельную плату, не предусмотренную настоящим Договором;

3) на сбор, обработку и передачу третьим лицам персональных данных Заказчика.

4) своевременно и в полном объеме получать оплату за техническое обслуживание газопотребляющих систем и газового оборудование в соответствии с условиями настоящего Договора.

Глава 3. Права и обязанности Заказчика

8. Заказчик обязан:

1) обеспечить эксплуатацию газового оборудования в соответствии с инструкциями по их эксплуатации, с соблюдением требований безопасности использования газа в быту;

2) при неисправности газового оборудования, дымовых и вентиляционных каналов, появлении запаха газа немедленно прекратить пользование газом и сообщить Исполнителю и в аварийную службу Газораспределительной организации, владельцу групповой резервуарной установки или владельцу газонаполнительной станции, обеспечить сквозное проветривание помещения;

3) не перекрывать, не закупоривать, не заклеивать, не засорять дымовые и вентиляционные каналы;

4) обеспечивать доступ представителю Исполнителя (по предъявлению служебного удостоверения или документа, удостоверяющего личность) к газовому оборудованию для осмотра, при необходимости ремонта, а при аварийных ситуациях – в любое время суток. При проведении Исполнителем технического обслуживания представить копию проекта газоснабжения (исполнительно-технической документации) на газифицированный объект;

5) не производить и не допускать проведение работ по самовольной газификации, монтажу, изменению конструкции и ремонту (в том числе замене) действующего оборудования и газопроводов, дымовых и вентиляционных каналов, монтажу дополнительного газового оборудования;

6) не загромождать места расположения кранов на вводе перед газовым оборудованием и на разводке (стояка);

7) устранить выявленные

орындаушыға техникалық қызмет көрсетілуге жататын жабдықтар санының өзгеруі туралы хабардар етуге;

9) осы Шарттың талаптарына сәйкес орындалған жұмыстар үшін төлемді төлеуге міндетті.

8-1) Тапсырыс беруші:

1) Жұмысты бастамас бұрын Орындаушының қолданыстағы прейскуранттымен танысуға;

2) Орындалған жұмыстардың актісіне өзі немесе өкілдері (тұрмыстық тұтынушы - Тапсырыс берушінің тарапынан кәметлетке толған (18 жасқа толған әрекетке қабілетті тұлға) отбасы мүшелері (ата-анасы, жұбайы, бауырлары, әпке-қарындастары, балалары), тұрғын үйді жалдаушылар немесе бірге тұратын өзге де тұлғалар) қол қоюға. Орындалған жұмыстар актісінде қол қойған өкілдің Тапсырыс берушіге кім екендігі міндетті түрде көрсетіледі.

3) Газ жабдығын қауіпсіз пайдалану бойынша бұзушылықтарды анықтау/жою актісіне сәйкес анықталған бұзушылықтар жойылғаннан кейін, Тапсырыс беруші өз есебінен қайта техникалық қызмет көрсетуге өтінім беруге құқылы.

4-тарау. Көрсетілетін қызметтер құны мен ақы төлеу тәртібі

9. Техникалық қызмет көрсету бойынша жұмыстардың құны Орындаушының қолданыстағы прейскуранты негізінде айқындалады. Осы Шарт бойынша газ тұтыну жүйелеріне техникалық қызмет көрсету жөніндегі жұмыстарға ақы төлеу тараптардың келісімі бойынша жылына бір рет Орындаушының есеп шотына аудару арқылы жүргізіледі.

10. Орындаушы орындалған жұмыстардың актісін Тапсырыс берушіге есепті айдан кейінгі айдың бесінші күніне дейін жібереді.

11. Тапсырыс беруші Орындаушы жіберген орындалған жұмыстардың актісіне алынған күннен бастап күнтізбелік бес күн ішінде қол қояды немесе Орындаушыға жазбаша дәлелді бас тартуды ұсынады.

12. Орындаушы Тапсырыс берушінің ескертулерін жояды.

13. Орындалған жұмыстар актісіне қол қойылған күні Орындаушы Тапсырыс берушіге орындалған жұмыстарға ақы төлеу үшін QR-код береді немесе Тапсырыс беруші орындалған жұмыстарға банктік қосымшалар арқылы ақы төлеуге мүмкіндігі болады, қажет болған жағдайда Орындаушы төлем шотын береді.

14. Тапсырыс беруші осы Шарттың 13-тармағы, қойылған шот және орындалған жұмыстардың қол қойылған актісі негізінде күнтізбелік 5 күн ішінде Орындаушының есеп шотына ақша қаражатын аудару жолымен төлем жүргізеді.

15. Төлем орындаушының шотына ақшаның түсу фактісі бойынша жасалған болып саналады.

16. Осы Шарт бойынша ақы төлеу мөлшері Тапсырыс берушіге тиесілі газ жабдығының саны немесе газ желілерінің ұзындығы өзгерген кезде өзгертілуі мүмкін. Техникалық қызмет көрсету құнын қайта есептеу кезінде орындаушы газ тұтыну жүйелері мен газ жабдықтарына техникалық қызмет көрсету шартына өзгерістер енгізеді.

5-тарау. Тараптардың жауапкершілігі

17. Тапсырыс беруші осы Шарттың талаптарын бұзған кезде Орындаушы газ тұтыну жүйесінің жұмысына жауапты болмайды және кепілдік бермейді.

18. Тапсырыс беруші техникалық қызмет көрсету жөніндегі орындалған жұмыстарға уақтылы ақы төлемеген кезде, соңғысы Орындаушының талабы бойынша Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі белгілеген қайта қаржыландырудың 1,5 еселік мөлшерлемесі көлемінде қарызды толық өтеген сәтке дейін әрбір мерзімі өткен күн үшін қарыз сомасынан өсімшүл төлеуге міндеттенеді.

19. Орындаушыға газ тұтыну жүйелеріне қолжетімділік берілмеген кезде, газ тұтыну жүйелерінің жарамды техникалық жай-күйі үшін Тапсырыс беруші жауапты болады.

20. Газ тұтыну жүйелеріне техникалық қызмет тиісті түрде көрсетілмеген кезде, Орындаушы өз есебінен қайта техникалық қызмет көрсетуді жүргізеді.

21. Осы Шарттың талаптарын тиісінше орындамаған кезде Тараптар Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес жауапты болады.

6-тарау. Шарттың жасалған күні және қолданылу мерзімі

22. Шарт оны жасасқан сәттен бастап күшіне енеді және тараптар үшін міндетті болады және газ тұтыну жүйелерін пайдалану кезеңінде, ал есеп айырысулар мен қаржылық міндеттемелер бойынша - олар толық аяқталғанға дейін қолданылады.

23. Осы Шарт келесі бір немесе бірнеше іс-әрекеттер жасалған сәттен бастап жасалған болып есептеледі және күшіне енеді (оферта акценті):

- жұмыстарды көрсетуге өтінім беру;

- орындалған жұмыстар актісіне қол қою.

Жағарыда аталған әрекеттердің кез келгенін жасау осы Шарттың барлық талаптарын толық және сөзсіз

Исполнителем нарушения, согласно акту по выявлению/устранению нарушений по безопасной эксплуатации газового оборудования;

8) в течение пяти рабочих дней сообщать Исполнителю об изменении количества оборудования, подлежащего техническому обслуживанию.

9) произвести оплату за выполненные работы в соответствии с условиями настоящего Договора.

8-1. Заказчик имеет право:

1) ознакомится с действующим прейскурантом Исполнителя до начала работ;

2) подписать акт выполненных работ самостоятельно либо представителями (со стороны бытового потребителя-заказчика допускается подписание совершеннoлетними (дееспособное лицо старше 18 лет) членами семьи (родители, супруги, братья, сестры, дети) квартиросъемщиками или другими совместно проживающими лицами. В Акте выполненных работ в обязательном порядке указывается кем является представитель по отношению к Заказчику;

3) После устранения нарушений, согласно акта по выявлению/устранению нарушений по безопасной эксплуатации газового оборудования, Заказчик вправе за свой счет заказать повторное техническое обслуживание.

Глава 4. Стоимость услуг и порядок оплаты

9. Стоимость работ по техническому обслуживанию определяется на основании действующего прейскуранта Исполнителя. Оплата работ по техническому обслуживанию газопотребляющих систем по настоящему Договору производится по согласованию сторон один раз в год путем перечисления на расчетный счет Исполнителя.

10. Исполнитель направляет акт выполненных работ заказчику нарочно, электронной почтой, почтовым отправлением до пятого числа месяца, следующего за отчетным.

11. Заказчик подписывает акт выполненных работ, направленный Исполнителем, в течение пяти календарных дней со дня получения или предоставляет Исполнителю письменный мотивированный отказ.

12. Исполнитель устраняет выявленные замечания Заказчика.

13. В день подписания акта выполненных работ Исполнитель для оплаты выдает Заказчику QR-код либо Заказчик имеет возможность оплаты за оказанные работы через банковские приложения, при необходимости, Исполнитель выставляет счет на оплату.

14. Заказчик на основании п.13 настоящего Договора и подписанного акта выполненных работ в течение 5 календарных дней производит оплату путем перевода денежных средств на расчетный счет Исполнителя.

15. Платеж считается совершенным по факту поступления денежных средств на расчетный счет Исполнителя.

16. Размер оплаты по настоящему Договору может быть изменен при изменении количества газового оборудования или протяженности газовых сетей, принадлежащих заказчику. При произведении перерасчета стоимости технического обслуживания Исполнитель вносит изменения в договор технического обслуживания газопотребляющих систем и газового оборудования.

Глава 5. Ответственность сторон

17. Исполнитель не несет ответственности и не гарантирует работу газопотребляющей системы при нарушении Заказчиком условий настоящего Договора.

18. При несвоевременной оплате Заказчиком выполненных работ по техническому обслуживанию, последний обязуется по требованию Исполнителя уплатить пени в размере 1,5 ставки рефинансирования, установленной Национальным Банком Республики Казахстан, от суммы долга за каждый день просрочки до полного погашения задолженности.

19. При не предоставлении Исполнителю доступа к газопотребляющим системам, ответственность за исправное техническое состояние газопотребляющих систем несет Заказчик.

20. При ненадлежащем проведении технического обслуживания газопотребляющих систем Исполнитель проводит повторное техническое обслуживание за свой счет.

21. При ненадлежащем исполнении условий настоящего Договора, Стороны несут ответственность в соответствии с действующим законодательством Республики Казахстан.

Глава 6. Дата заключения и срок действия Договора

22. Договор вступает в силу и становится обязательным для сторон с момента его заключения и действует на период эксплуатации газопотребляющих систем, а по расчетам и финансовым обязательствам – до полного их завершения.

23. Настоящий Договор считается заключенным и приобретает силу (акцепт оферты) с момента совершения одного или нескольких следующих действий: —подачи заявки на оказание работ; —подписания акта выполненных работ.

Совершение любого из вышеуказанных действий означает полное и безоговорочное принятие всех условий настоящего Договора.

қабылдауды білдіреді.

7-тарау. Шартты бұзу тәртібі

24. Шарт орындалған жұмыстар актісіне қол қойылған күннен бастап 12 (он екі) ай өткен соң, ал есеп айырысулар мен қаржылық міндеттемелер бойынша – олар толық аяқталғанға дейін бұзылды деп есептеледі.

25. Орындаушы осы Шартты шартты бұзу күніне дейін, Тапсырыс берушіні кемінде күнтізбелік 30 күн бұрын хабардар еткенде, келесі жағдайларда біржақты тәртіпшен бұзуга құқылы:

- жұмыстарды орындаған күннен бастап 30 күнтізбелік күннен артық қарыз болған кезде;

- Өтінімде көрсетілген, тараптармен келісілген мерзімде Тапсырыс беруші газ тұтыну жүйелері мен газ жабдықтарына техникалық қызмет көрсету үшін Орындаушының өкілдеріне 2-реттен артық қолжетімділік берілмеген кезде;

26. Газ жабдығын қауіпсіз пайдалану туралы бұзушылықтарды анықтау/жою актісіне сәйкес, Орындаушымен анықтаған газ жабдығын қауіпсіз пайдалану жөніндегі бұзушылықты жою бойынша жұмыстар уақтылы орындалмаған және/немесе орындалмаған жағдайда шарт бұзылған болып есептеледі.

27. Тапсырыс беруші Осы шартты орындалған жұмыстар үшін толық төлем бергенде және Шартты бұзу күніне Орындаушыны күнтізбелік 30 күн бұрын хабардар еткен жағдайда (қағаз немесе электрондық түрде) біржақты тәртіпшен бұзуга құқылы

28. Осы Шарт бұзылған кезде Шартты бұзу туралы жеке келісімге қол қою талап етілмейді.

8-тарау. Шарттың қорытынды ережелері

29. Осы Шарт бойынша немесе оған байланысты барлық даулар мен келіспеушіліктер Тараптар арасындағы келіссөздер жолымен шешіледі.

30. Туындаған дауларды немесе келіспеушіліктерді келіссөздер жолымен шешу мүмкін болмаған кезде олар сот тәртібінде шешілуге жатады.

31. Тараптар осы Шарт жасалған күннен бастап тараптар арасында бұрын жасалған Тұрмыстық тұтынушылардың газ тұтыну жүйелері мен газ жабдықтарына техникалық қызмет көрсету шарттары бұзылған деп танылатынын мойындайды және келіседі.

32. Тараптар арасындағы хабарламалар мен өзге де өтініштер орындалған жұмыстар актісінде және/немесе өтінімде көрсетілген нөмірлерге хабарламалар (SMS, WhatsApp, Telegram және т.б.) арқылы жіберіледі

33. Осы Шартпен реттелмейтін мәселелер бойынша тараптар Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасын басшылыққа алады.

34. Осы Шартқа қосыла отырып, Тапсырыс беруші Орындаушыға өзінің жеке деректерін жинауға және өңдеуге келісімін беретінін және рұқсат ететінін растайды, сондай-ақ Орындаушыға осы Шартты орындау үшін қаржы мекемелеріне және үшінші тұлғаларға жеке деректерін беруіне келісім береді.

Дербес деректерді өңдеу деп дербес деректерді жинауды, сақтауды, өзгертуді, толықтыруды, пайдалануды, таратуды, иесіздендіруді, бұғаттауды және жоюды, оның ішінде осы Шартта көзделген қызметтерді көрсету процесінде дербес деректерді беруді қоса алғанда, дербес деректермен жасалған іс-әрекеттер (операциялар) түсініледі.

9- тарау. Тараптардың деректемелері

35. Тапсырыс беруші мен Орындаушының деректемелері Орындалған жұмыстардың актісінде.

Тұрмыстық тұтынушылардың газ тұтыну жүйелеріне және газ жабдықтарына техникалық қызмет көрсетуге арналған шартқа қосымша

Абонент карточкасы

Газ тұтыну жүйелерінің атауы	Саны	Түрі, маркасы, моделі
2 конф. газ плитасы		
3 конф. газ плитасы		
4 конф. газ плитасы		
от жанатын мойны		
Атанды су жылытқыш (газ. колонкасы)		
Сыйымды су жылытқыш		
Жағып жылытатын қазандық		
Газ құбыры		

Осымен газ тұтыну жүйелері мен жабдықтары туралы мәліметтер карточкада толық көлемде көрсетілгені растайтын.

Тапсырыс беруші

ТАӨ (қолы)

Датасы (күн, ай, жыл)

Глава 7. Порядок расторжения договора

24. Договор считается расторгнутым по истечении 12 (двенадцать) месяцев с даты подписания акта выполненных работ, а по расчетам и финансовым обязательствам – до полного их завершения.

25. Исполнитель вправе расторгнуть настоящий Договор в одностороннем порядке при условии уведомления Заказчика не менее чем за 30 календарных дней, до даты расторжения в следующих случаях:

- при наличии задолженности более

30 календарных дней, со дня выполнения работ;

- при необеспечении Заказчиком доступа представителям Исполнителя для технического обслуживания газопотребляющих систем и газового оборудования в согласованные сторонами сроки, указанные в заявке более 2-х раз.

26. Договор считается расторгнутым при несвоевременном выполнении и/или невыполнении работ по устранению нарушений по безопасной эксплуатации газового оборудования выявленных Исполнителем, согласно акта по выявлению/устранению нарушений по безопасной эксплуатации газового оборудования.

27. Заказчик вправе расторгнуть настоящий Договор в одностороннем порядке при условии уведомления (в бумажном или электронном виде) Исполнителя не менее чем за 30 календарных дней до даты расторжения и полной оплаты выполненных работ.

28. При расторжении настоящего Договора подписание отдельного Соглашения о расторжении Договора не требуется.

Глава 8. Заключительные положения Договора

29. Все споры и разногласия по настоящему Договору или в связи с ним решаются путем переговоров между сторонами.

30. При невозможности решения возникших споров или разногласий путем переговоров они подлежат разрешению в судебном порядке.

31. Стороны признают и соглашаются, что с даты заключения настоящего Договора, Договора технического обслуживания газопотребляющих систем и газового оборудования бытовых потребителей заключенные между Сторонами ранее, признаются расторгнутыми.

32. Уведомления и иные обращения между сторонами направляются посредством сообщений (SMS, WhatsApp, Telegram и т.д.), на номера, указанные в акте выполненных работ и/или заявке.

33. По вопросам, не урегулированным настоящим Договором, стороны руководствуются действующим законодательством Республики Казахстан.

34. Присоединяясь к настоящему Договору, Заказчик выражает свое согласие и дает разрешение Исполнителю на сбор и обработку его Персональных данных, а также согласие на передачу Исполнителем персональных данных финансовым учреждениям и третьим лицам необходимым для исполнения настоящего Договора.

Под обработкой персональных данных понимаются действия (операции) с персональными данными, включая сбор, хранение, изменение, дополнение, использование, распространение, обезличивание, блокирование и уничтожение персональных данных, в том числе передачу персональных данных в процессе предоставления предусмотренных настоящим договором услуг.

Глава 9. Реквизиты сторон

35. Реквизиты Заказчика и Исполнителя указываются в Акте выполненных работ.

Приложение

к договору технического обслуживания газопотребляющих систем и газового оборудования бытовых потребителей

Карточка абонента

Наименование газопотребляющих систем	Кол-во	Тип, марка, модель
Газовая плита 2-х конф.		
Газовая плита 3-х конф.		
Газовая плита 4-х конф.		
Горелка		
Проточный водонагреватель (газ. колонка)		
Емкостный водонагреватель		
Отопительный котел		
Газопровод		

Настоящим подтверждаю, что сведения о газопотребляющих системах и оборудовании указаны в карточке в полном объеме:

Заказчик:

Ф.И.О. (подпись)

Дата (к/м/г, месяц/год)

СЕНІМ ЖОЛЫ

МУЛЬТИТӘРТІПТІК КОМАНДА ЖИТС-пен ӨМІР СҮРЕТІНДЕРГЕ КӨМЕКТЕСУДЕ

Жетісу облысында ЖИТС-пен өмір сүретін адамдар арасында антиретровирустық терапияға (АРТ) бейілділікті арттыруға бағытталған жоба жүзеге асырылуда.

Жоба Жетісу облысы Денсаулық сақтау басқармасының тапсырысы бойынша «Қос Қанат Жетісу» қоғамдық бірлестігі арқылы іске асырылып, медициналық көмектен бастап психологиялық қолдауға дейін кешенді қолдау көрсетуді қамтиды.

Қолдау — түсініктен басталады. Жобадағы басты тәсілдердің бірі — пациенттермен жеке жұмыс жүргізу. Сенімді диалог, мотивациялық сұхбат және психологиялық көмек арқылы мамандар емделудегі қорқыныштар мен кедергілерді жеңуге көмектеседі.

Қолдау топтары мен бейресми кездесулер қауіпсіз орта қалыптастырып, тәжірибе алмасуға және еркін пікірлесуге мүмкіндік береді.

Кездесулерде арт-терапия, метафоралық ассоциативтік карталар (МАК), психологиялық ойындар сияқты заманауи әдістер қолданылады. Бұл эмоциялық жеңілдікке және өзара қолдау сезімін нығайтуға ықпал етеді.

Қиындықтар мен кедергілер Жобаны іске асыру барысында бірқатар қиындықтар да кездеседі. Көптеген пациенттер тұрғылықты жерін немесе телефон нөмірін өзгертеді, бірақ бұл туралы медицина қызметкерлеріне хабарламайды. Нәтижесінде олармен байланыс үзіліп, терапияны жалғастыру қиындайды.

Кейбір адамдар диагнозды қабылдағысы келмейді, агрессия танытып, дәрігерлермен

және әлеуметтік қызметкерлермен қарым-қатынастан бас тартады. Бұл жағдайлар емді үзуге және оның тиімділігінің төмендеуіне әкеледі.

Шешімдер мен алдағы жоспарлар Аталған кедергілерді жеңу үшін келесі шаралар жүзеге асырылуда:

- Аудандық медицина қызметкерлерімен тығыз ынтымақтастық орнатылды;
- ЖИТС-мен өмір сүретін адамдар үшін қолдау топтары құрылды;
- Пациенттермен жеке жұмыс жүргізілуде;
- Әлеуметтік және психиатриялық қызметтермен байланыс орнатылды;
- Қатысушылармен кері байланыс орнату және жобаның ауқымын кеңейту жоспарлануда.

Облыстық ЖИТС орталығының рөлі Облыстық ЖИТС орталығының мамандары жобаны жүзеге асыруда маңызды рөл атқаруда. Олар:

- Кәсіби оқыту тренингтерін өткізеді;
- Тиімді тәжірибелермен бөліседі;
- Әр түрлі қызметтердің үйлесімді жұмысын қамтамасыз етуге көмектеседі.

Бұл жоба жан-жақты, адамға бағытталған тәсілдің тиімділігін көрсетуде. Құрмет, түсіністік және қолдау — сенімге апаратын жол.

Ал сенім — ұзақ, сапалы және мәнді өмірдің кепілі.

ҚОЛДАУ – КҮШ

«МЕН ЕҢСЕРАІМ – СЕН ДЕ ЕҢСЕРЕ АЛАСЫҢ»

Жетісу облысында ЖИТС-пен өмір сүретін адамдардың өмір сүру сапасына ерекше көңіл бөлінуде. Медициналық көмектен бөлек, психоэмоционалдық қолдау үлкен рөл атқарады – ол адамдарға берілмеуге, диагнозын қабылдауға және өмін жалғастыруға көмектеседі.

Жетісу облысы Денсаулық сақтау басқармасының тапсырысы бойынша «Қос Қанат Жетісу» қоғамдық бірлестігі жүзеге асырып жатқан жоба аясында ЖИТС-пен өмір сүретін адамдарға арналған қолдау топтары тұрақты түрде өткізіліп келеді. Бұл – есеп үшін емес, сезім үшін маңызды кездесулер. Мұнда әркімнің дауысы естіледі.

Бұл неге маңызды? ЖИТС диагнозымен өмір сүру – бұл тек денсаулық мәселесі емес. Бұл – қоғамдағы стигма, қорқыныш, оқшаулану. Кейбір адамдар диагнозын тіпті жақындарынан жасырады. Кейбірі өзіне деген сенімділігін жоғалтады. Кейбірі емделуден мүлдем бас тартады.

Қолдау топтары осының бәрінен шығуға көмектеседі. Адамдар өз тәжірибелерімен бөлісіп, кеңес сұрап, ешкімнің айыптауынан қорықпай еркін сөйлесе алады.

Қауіпсіз орта мен сенім Кездесулер бейресми әрі сенімге толы атмосферада өтеді. Қатысушылар тек емдеу туралы емес, айтуға оңай емес тақырыптарды да ортаға салады: қабылданбау қорқынышы, отбасы мәселелері, қарым-қатынас, жұмыс, балалар.

Кездесулерге психологтар, әлеуметтік қызметкерлер, кейде дәрігерлер қатысып, сұрақтарға жауап береді. Арт-терапия,

ойын және метафоралық карталар сынды әдістер арқылы қатысушылар эмоцияларын білдіріп, ішкі күш пен сенімділік табады.

Шабыт беретін оқиғалар Көптеген қатысушылар қолдау топтары диагнозды қабылдауға, берілмеуге және қайта емдеуді бастауға көмектескенін айтады.

«Мен ұзақ уақыт бойы статусымды жасырып, дәрі қабылдамадым. Топта алғаш рет жалғыз емес екенімді сезіндім. Қазір емделіп жатырмын, өмір сүру әлдеқайда жеңіл болды», – дейді қатысушылардың бірі.

2025 жылдың сәуір айынан бастап барлығы 8 кездесу өтті.

Тақырыптың сезімталдығын ескере отырып, әр кездесуге 5-6 адамнан артық шақырылмайды.

Нәтиже — тек талдауда емес Қолдау – бұл жай ғана сөз емес. Бұл – адамға деген сенім, әрі қарай жүруге көмектесетін күш. Қолдау топтарына үнемі қатысатын адамдар өмін жалғастырып, емдеу режимін сақтап, өз денсаулығына жауапкершілікпен қарай бастайды.

Осындай кездесулер тең адамдар қауымдастығын құрайды. Мұнда әркім: «Мен еңсердім – сен де еңсере аласың» деп айта алады.

Материалдар Жетісу облысы Денсаулық сақтау басқармасының тапсырысы бойынша «Қос Қанат Жетісу» қоғамдық бірлестігі аясында дайындалды.

Ұзақмерзімді өсім: 2014 жылдан бергі таза табыс 11,67 трлн теңгеге жетті

2025 жылғы 1 маусымдағы көрсеткіш бойынша 2014 жылдан бастап жинақталған (зейнетақы активтері БЖЗҚ-ға біріктірілгеннен кейін) таза инвестициялық табыс 11,67 трлн теңгеге тең. Жүзеге асырылған төлемдерді қоса алғанда қазақстандықтардың зейнетақы жинақтарының жалпы көлеміндегі жинақталған 01.06.2025 ж. таза инвестициялық кірістің үлесі 39,6% жетті. Осылайша, азаматтардың зейнетақы жинақтарының елеулі бөлігі инвестициялық табыс есебінен құралды.

Зейнетақы активтерінің қысқа мерзімді жеке кезеңдердегі кірістілігі оларды басқару тиімділігінің көрсеткіші бола алмайды. Өйткені қаржы құралдары мен басқа операциялар бойынша сыйақы түріндегі қысқа мерзімде есептелген кірістер осы кезеңдегі бағалы қағаздар мен валюта бағамдарының өзгеруін әрдайым жаба бермейді. Сондықтан инвестициялық кірістің мөлшерін объективті талдауды кем дегенде бір жылдық көрсеткіші бойынша жасаған жөн.

Үнемі өзгеріп отыратын экономикалық орта жағдайында міндетті, міндетті кәсіптік және ерікті жарналар есебінен қалыптастырылып, ҚРҰБ басқаратын, соңғы 12 айда – 2024 жылғы маусым мен 2025 жылғы мамыр аралығындағы салымшылардың (алушылардың) шоттарына бөлінген зейнетақы активтерінің жалпы сомасы 2,60 трлн теңге болды. Осы кезеңдегі есептелген инвестициялық табыс 13,08% құрады, ал инфляция мөлшері 11,30%.

Зейнетақы төлемдері иегерлерін күтуде

«БЖЗҚ» АҚ (бұдан әрі – БЖЗҚ, Қор) зейнеткерлік жасқа жақындаған не толған алушыларға да, Қорда зейнетақы жинағы бар, бірақ зейнет жасына жетпей марқұм болған салымшылардың/алушылардың мұрагерлеріне де зейнетақы төлемдерін ресімдеу үшін уақытылы жүгінуі қажеттілігі туралы ақпараттық түсіндіру жұмыстарын ұдайы жүргізіп отырады.

Жыл сайын БЖЗҚ «Азаматтарға арналған үкімет» мемлекеттік корпорациясымен бірігіп БЖЗҚ-да міндетті зейнетақы жарналары, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары есебінен зейнетақы жинақтары бар, бірақ олар бойынша зейнетақы төлемін алу үшін БЖЗҚ-ға жүгінбеген зейнет жасына толған тұлғалар бойынша халықты әлеуметтік қорғау саласындағы уәкілетті органың ақпараттық жүйесінде аталған адамдарға бюджет қаражаты есебінен тағайындалған жасына байланысты және мемлекеттік базалық зейнетақы төлемдерінің бар-жоқтығына салыстырып тексеру жұмыстарын жүргізеді.

Жыл сайынғы салыстыру нәтижелері бойынша БЖЗҚ алушыларға зейнетақы төлемдерін проактивті форматта мемлекеттік корпорация арқылы жүзеге асырады. Яғни, зейнетақы төлемін мемлекеттік бюджеттен алатын зейнеткерлердің зейнетақы жинақтары бар болса, БЖЗҚ-дан төлемдер ала бастайды.

Статистика 01.06.2025 жылғы жағдай бойынша жалпыға бірдей белгіленген зейнет жасына жеткен тұлғалардың талап етілмеген зейнетақы жинақтарының жалпы сомасы – шамамен 37,3 млрд теңге, бұл сома 264 695 жеке зейнетақы шотында (ЖЗШ) сақталған. Оның ішінде БЖЗҚ-ның мемлекеттік органдардың ақпараттық жүйелерінен алған мәліметтеріне сәйкес: - 148 335 адам қайтыс болған, олардың зейнетақы жинақтары мұрагерлер талап ете алады; - 59 800 адам Қазақстаннан тыс жерлерге тұрақты тұруға кетті; - 56 560 адам жасына байланысты зейнетақыларын ресімдеу үшін Мемлекеттік корпорацияға (тұрғылықты жері бойынша ХҚКО) әлі өтініш бермеген.

Зейнетақы төлемдерін қалай алуға болады? Естеріңізге сала кетейік, зейнетақы жинақтарының есебін БЖЗҚ жүргізеді, инвестициялануын жалғастырады және салымшылардың ЖЗШ-да алушылар не олардың мұрагерлері (салымшы қайтыс

Долгосрочный рост: чистый инвестиционный доход с 2014 года составил 11,67 трлн тенге

С момента объединения пенсионных активов в ЕНПФ в 2014 году по состоянию на 1 июня 2025 года объем накопленного чистого инвестиционного дохода достиг 11,67 трлн тенге. С учетом произведенных выплат доля накопленного чистого инвестиционного дохода в общем объеме пенсионных накоплений казахстанцев по состоянию на 01.06.2025 г. составляет 39,6%, что свидетельствует о значимой роли инвестиционной деятельности в формировании пенсионных сбережений граждан.

Следует подчеркнуть, что доходность пенсионных активов за отдельные краткосрочные периоды времени не является показателем эффективности их управления, т.к. доходы в виде вознаграждения по финансовым инструментам и другим операциям, начисленные за короткий промежуток времени, не всегда покрывают колебания стоимости ценных бумаг и курсов валют за данный период. Поэтому объективную оценку инвестиционного дохода целесообразно проводить за период не менее одного года.

Несмотря на краткосрочные колебания, доходность пенсионных активов, управляемых НБРК и сформированных за счет обязательных, обязательных профессиональных и добровольных взносов, за последние 12 месяцев с 1 июня 2024 года по май 2025 года составила 13,08% при инфляции 11,30%, размер начисленного инвестиционного дохода - 2,60 трлн тенге. Доходность ОПВР по состоянию на 1

Выплаты пенсионных накоплений ждут своих владельцев

ЕНПФ постоянно проводит информационно-разъяснительную работу о необходимости своевременного обращения за пенсионными выплатами как получателями, так и наследниками умерших вкладчиков/получателей.

Ежегодно ЕНПФ осуществляет сверку с Государственной корпорацией «Правительство для граждан» по лицам, достигшим пенсионного возраста, имеющих пенсионные накопления за счет обязательных пенсионных взносов, обязательных профессиональных пенсионных взносов в ЕНПФ и не обратившимся в ЕНПФ за их выплатой, на наличие у указанных лиц в информационной системе уполномоченного органа в сфере социальной защиты населения назначенных за счет бюджетных средств пенсионных выплат по возрасту и государственной базовой пенсионной выплаты.

По результатам ежегодной сверки ЕНПФ осуществляет пенсионные выплаты получателям в проактивном формате через Государственную корпорацию. То есть пенсионеры, получающие пенсию из государственного бюджета, начинают получать выплаты из ЕНПФ при наличии у них пенсионных накоплений.

Статистика По состоянию на 01.06.2025 года общая сумма невостребованных сумм пенсионных накоплений лиц, достигших общеустановленного пенсионного возраста составляет порядка 37,3 млрд тенге на 264 695 индивидуальных пенсионных счетах (ИПС), из них согласно сведениям, полученным ЕНПФ из информационных систем государственных органов: - 148 335 человек являются умершими и их пенсионные накопления могут быть востребованы наследниками; - 59 800 человек уехали на ПМЖ за пределы Казахстана; - 56 560 человек пока не обращались в Государственную корпорацию (ЦОН по месту жительства) за оформлением своих пенсий по возрасту. Как получить пенсионные выплаты? Напомним, что пенсионные накопления подлежат учету ЕНПФ, продолжают инвестироваться и находятся на ИПС вкладчиков до востребования по-

лучателями либо их наследниками (в случае смерти вкладчика).

Пенсионер не обратился за накоплениями Для назначения пенсионных выплат из ЕНПФ за счет обязательных видов пенсионных взносов в связи с достижением пенсионного возраста, а также назначения базовой и солидарной пенсии из государственного бюджета получателям необходимо обращаться в Государственную корпорацию «Правительство для граждан» (ЦОН) по месту жительства.

При выезде на ПМЖ Правом на пенсионные выплаты из ЕНПФ в связи с выездом на ПМЖ за пределы Казахстана могут воспользоваться иностранцы и лица без гражданства, выехавшие на ПМЖ за пределы страны, имеющие пенсионные накопления в ЕНПФ и представившие документы согласно казахстанскому законодательству.

В связи со смертью лица, имеющего пенсионные накопления

В случае смерти лица, имеющего пенсионные накопления в ЕНПФ, его членом семьи ЕНПФ производится единовременная выплата на погребение за счет средств пенсионных накоплений умершего лица в пределах размера 94-кратного месячного расчетного показателя, установленного на соответствующий финансовый год законом о республиканском бюджете, но не более имеющихся на ИПС средств умершего лица.

Также пенсионные накопления наследуются в порядке, установленном законодательством Республики Казахстан. В течение 6 месяцев после смерти лица, имеющего пенсионные накопления, его наследники должны обратиться к нотариусу для оформления наследственного имущества в виде пенсионных накоплений умершего лица и получения свидетельства о праве на наследство. Если сроки обращения пропущены, необходимо обратиться в судебные органы для восстановления права на наследство.

Список необходимых документов для получения пенсионных выплат в зависимости от вида пенсионных выплат и способа обращения размещен на сайте enpf.kz в разделе «Услуги-Пенсионные выплаты».

Пресс-центр АО «ЕНПФ»

ЖАЗҒЫ СПАРТАКИАДА

АЙДЫНАДЫ АЛАКӨЛДЕ ӨТКЕН
АЙТУЛЫ ШАРА

ЖЕТІСУ ОБЛЫСТЫҚ ДЕНЕ ШЫНЫҚТЫРУ ЖӘНЕ СПОРТ БАСҚАРМАСЫНЫҢ БАСПАСӨЗ ҚЫЗМЕТІНІҢ ХАБАРЛАУЫНША, АЛАКӨЛ АУДАНЫНЫҢ АҚШИ АУЫЛЫНДА «СПОРТ - ДІНИ ЭКСТРЕМИЗМ МЕН ТЕРРОРИЗМГЕ ҚАРСЫ»

ҰРАНЫМЕН «АЛАКӨЛ - 2025» ОБЛЫСТЫҚ ЖАЗҒЫ СПАРТАКИАДАСЫ ӨЗ МӘРЕСІНЕ ЖЕТТІ.

Сүйсінерлігі сол, бұл бұқаралық жарыстың басты ерекшелігі - әр спорт жарысының табиғат аясында ұйымдастырылуы. Сондықтан да қатысушылар үшін спартакиада тек жарыс ғана емес, ерекше ахуалға толы спорттық мерекеге айналды.

Жетісу облысы аумағында бұқаралық спортты дамытуға, жастар арасында са-

лауатты өмір салтын қалыптастыруға, діни экстремизм мен терроризмнің алдын алуға, сондай-ақ, өңір туризмнің әлеуетін танытуға бағытталып, ұйымдастырылған

дәстүрлі спорттық шара Ақши ауылында екі күнге созылып, спартакиада аясында 400-ге жуық спортшы жағажай волейболы, шағын футбол, үстел теннисі, арқан

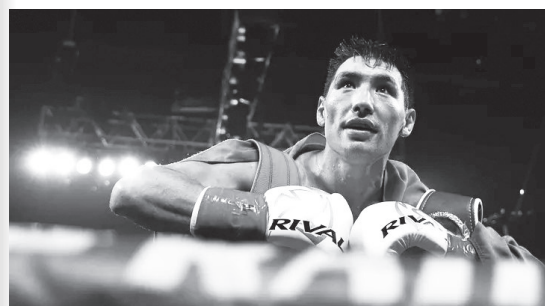
тарту сынды спорт түрлері бойынша өзара бақ сынады.

Жарыс қорытындысы бойынша Талдықорған қаласының командасы

жеңімпаз атанды. Алакөл ауданының командасы жүлделі II орынға табан тіресе, жүлделі III орынға Кербұлақ ауданының командасы орнықты.

КӘСІПҚОЙ БОКС

Кейінгі жылдары кәсіпқой бокстан шаршы алаңның шаңын қағып, өз салмақ дәрежесінде екі тұжырым бойынша әлем чемпионы атағына ие болған Жетісу өңірінің түлегі Жәнібек Әлімханұлы мен Карлос Адаместің жекпе-жегі өтпейтін болды.

ҚАРСЫЛАСЫ
КЕЛІСПЕЙ ҚОЙДЫ

Әлемдік бокс индустриясының ең ықпалды тұлғаларының бірі, Сауд Арабиясының беделді инвесторы Турки әл аш-Шейх Жәнібек Әлімханұлы мен Карлос Адамес арасындағы титулдық жекпе-жекті ұйымдастыруға ниет білдіргенін мәлімдеді. Алайда оның айтуынша, бұл жекпе-жек Адаместің келіспеуінен жүзеге аспай қалған, деп хабарлайды 1bol.kz.

«Мен сіздерге бір шындықты

айтайын. Ол (Адамес) менің уақытымды текке кетірді және өз мүмкіндігін жіберіп алды. Мен оған өте жақсы, жомарт ұсыныс жасадым. Алайда 4-5 күн бойы мүлде жауап болмады. Бұл өте түсініксіз жағдай. Ақырында мен өз ұсынысымды кері қайтарып алдым. Бұл жекпе-жек «Чемпиондар түні» кешінің бір бөлігі болуы керек еді. Жәнібек тарапынан ешқандай қарсылық болған жоқ. Бар мәселе – Адамес», – деді Турки әл аш-Шейх Thaboxingvoice подкастында.

Айта кетейік, бұл ақпаратты Жәнібектің өзі де растады. Ол X (бұрынғы Twitter) желісінде әл аш-Шейхтің сұхбатынан үзінді жарияланған видеоны бөліскен.

МАУТИНБАЙК

ЖЕРЛЕСІМІЗ ҚОС МЕДАЛЬДЫ
ҚАНЖЫҒАЛАДЫ

Веложарыстың маунтинбайк түрі жайлы оқырмандарға түсініктеме бере кетсек артық болмас. Өйткені, кейде маунтинбайк жарысының әдеттегі вело бәсекелерден айырмашылығы мен ерекшеліктерін ажырата білмейтіндер де кездеседі. Маунтинбайк (немесе таулы велосипед) – бұл қиын және әртүрлі табиғи маршруттар (таулы аймақтар, орман жолдары және тас жолдар) ойынша жүруді қамтитын велосипед спортының түрі және оның бірнеше танымал түрлері бар, соның ішінде кросс-кантри, фрирайд, эндуро, сондай-ақ «спидбол» және агрессивті «слоупстайл» стилі. Әрқайсысы өздігінен ерекше, әртүрлі трассалар мен күрделілік деңгейлері бойынша бөлінеді.

Бұл спорт түрімен айналысып, жақсы шабандоз болу үшін тек физикалық төзімділікті дамыту ғана емес, сонымен қатар күрделі трассаларда велосипедті басқарудың арнайы дағдыларын да меңгеру керек. Өйткені, маунтинбайк велосипедтері басқа велосипедтерден сипаттамаларымен ерекшеленеді. Оларда берік рамалар, терең протекторлы кеңірек шиналар және соққыларды

жұмсартатын амортизаторлар бар.

Маунтинбайктың мотоспорттан айырмашылығы табиғаттан ләззат алуға мүмкіндік береді және экожүйелерге айтарлықтай зиян келтірмейді. Көптеген жарыстар табиғи парктарда және тау жоталарында өткізіледі, бұл адамдардың белсенді демалысқа және экологиялық туризмге қызығушылығын арттырады.

Маунтинбайк 1996 жылы Олимпиада ойындарының бағдарламасына енді, сол кезде кросс-кантри түрі жазғы Олимпиада бағдарламасына қосылды.

Елімізде маунтинбайктан жарыстар тұрақты түрде өткізіліп, халық аралық байрақты бәсекелерде де біздің шабандоздар жақсы жетістіктерге жетіп жүр. Міне сондай жарыстардың бірі күні кеше ғана мәресіне жетті.

18–20 шілде аралығында Семей қаласында маунтинбайктан элита және жастар арасындағы Қазақстан Республикасының чемпионаты мен VI Жастар спорттық ойындары ұйымдастырылды, деп

хабарлайды Zakon.kz.

Турнир аясында олимпиадалық кросс-кантри (ХСО) және кросс-кантри шорт-трек (ХСС) түрлері бойынша жарыстар өтті.

ХСО бағдарламасы бойынша ерлер (элита) арасында жүлделі орын оның жерлесі Никита Галкинге бұйырды. Ал, ХСС бағдарламасы бойынша жерлесіміз күміс жүлдегер атанды. Бұл жолы ол шымкенттік Никита Галинге ғана жол беріп қойды. Назарбек Бекен қола жүлдегер атанды. Сөйтіп, жерлесіміз Денис Сергиенко бір алтын және бір күміс медальға ие болып, өзінің шебер велошабандоз екенін танытты.

Бетті дайындаған Ш. ХАМИТОВ

Индекс 15534